

**Pierwsza Europejska Konferencja na temat Ekonomii Społecznej
w Europie Środkowo - Wschodniej**

**PRAGA
EKONOMIA SPOŁECZNA 2002**

Rozszerzenie ekonomii społecznej
Praga, 24 - 25. 10. 2002

DOKUMENT PRZYGOTOWAWCZY

Koordinacja: Bruno Roelants
CECOP
Lipiec 2002

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie.
2. Podstawowy przegląd ekonomii społecznej - przygotowali Bruno Roelants i Claudia Sanchez Bajo,
 - 2.1. Specyficzna forma przedsiębiorczości,
 - 2.2. Funkcja i wkład ekonomii społecznej,
 - 2.3. Główne kwestie tej polityki,
 - A. Informacja i struktury wspierające na poziomie średnim,
 - B. Rozpoznawanie, instytucjonalizacja i standaryzacja ekonomii społecznej,
3. Najlepsze przykłady ekonomii społecznej,
 - 3.1. Współpraca przedsiębiorstw i imigracja oparta na solidarności: projekt „Praca bez granic w ramach Europy jutra” (CGM/ Włochy i NAUWC/ Polska)
 - 3.2. Dostarczanie “azyłu” prawie połowie populacji kraju: Estoński ruch spółdzielni mieszkaniowych (EKL)
 - 3.3. 7 grupa przedsiębiorstw w Hiszpanii: Korporacja Spółdzielcza Mondragon (MCC) w Kraju Basków,
 - 3.4. Solidarność pomiędzy Wschodem a Zachodem na rzecz dzieci porzuconych: Rumuńsko - Włoskie stowarzyszenie wolontariuszy "Bobul"/ "Il Chicco" (w tym: "Ziarno"), w Iasi, Rumunia,
 - 3.5. Zespół instytucji na rzecz regeneracji obszarów miejskich: Pfefferwerk we wschodnim Berlinie,
 - 3.6. W jaki sposób stare spółdzielnie inwalidów przystosowują się do gospodarki rynkowej i rozwijają: STYL, Pilzno, Republika Czeska (w ramach SCMVD)
 - 3.7. Model kredytów mikro w krajach rozwijających się, tworzenie 1000 nowych miejsc pracy w ciągu roku: Stowarzyszenie na rzecz Praw Inicjatyw Gospodarczych (ADIE), Francja,
 - 3.8. Firmy, będące własnością pracowniczą, trzon gospodarki Słoweńskiej: ISKRAEMECO,
 - 3.9. Katalizator pomocy dla pracowników - imigrantów: Zintegrowane Centrum Usług dla Imigrantów (CSI); Genua, Włochy,
 - 3.10. Jedna z głównych instytucji non - profit w Słowacji: Miejska Fundacja na rzecz Zdrowia w Bańskiej Bystrzycy,
4. Jak zdefiniować ekonomię społeczną? - Bruno Roelants
5. Znaczenie ekonomii społecznej w rozwoju lokalnym i terytorialnym - Luigi Martignetti,
6. Typy polityki publicznej ukierunkowanej na organizacje ekonomii społecznej - oparte na danych CIRIEC - International,
7. Dane na temat zatrudnienia w ekonomii społecznej w Unii Europejskiej - oparte na danych CIRIEC - International,
8. Gałęzie koncepcji ekonomii społecznej i jej rozwój międzynarodowy,
 - 8.1. Cztery ideologiczne gałęzie ekonomii społecznej i ich obecny wpływ - Adam Piechowski,
 - 8.2. W jaki sposób koncepcja ekonomii społecznej rozszerza się na inne regiony niż Europa - Claudia Sanchez Bajo,
 - 8.3. Początek światowej standaryzacji ekonomii społecznej: OECD i MOP - Bruno Roelants.

Dokument ten ma za zadanie przedstawić koncepcję ekonomii społecznej i jej główne zasady wszystkim tym, którzy będą uczestniczyć w konferencji w Pradze, oraz wszystkim tym, którzy po prostu są zainteresowani tematem. Bardziej niż dostarczanie szczegółowej analizy, dokument zaprojektowany jest na zachęcenie czytelnika do refleksji nad tematem, w celu stymulowania debaty na temat ekonomii społecznej w krajach Europy Środkowo - Wschodniej. Poprzez wyszczególnienie dalszych materiałów zarówno w formie pisemnej jak i w Internecie, zachęcamy czytelników do kontynuowania swoich wysiłków poprzez wyszczególnioną bibliografię i strony internetowe.

Ekonomia społeczna jest ogólnie mówiąc złożona ze spółdzielni, stowarzyszeń pomocy wzajemnej¹, stowarzyszeń i fundacji. Działania podejmowane w ramach ekonomii społecznej nie są integralną częścią ani sektora publicznego ani sektora tradycyjnej ekonomii rynkowej. Orientacja "na potrzeby", nie jest związana z tworzeniem zysku. Jej cztery rozwijające się obszary: 1. Społeczna, demokratyczna i uczestnicząca przedsiębiorczość, 2. Zatrudnienie i spójność społeczna, 3. Rozwój lokalny i 4. Wzajemna ochrona społeczna - budują podstawę modelu rozwoju praktycznych doświadczeń demokracji, która spełnia potrzeby i oczekiwania obywateli. Swoimi gałęziami na poziomie lokalnej społeczności, ekonomia społeczna zawsze wspierała partnerstwo (pomiędzy sektorem publicznym i władzami lokalnymi, wraz ze związkami zawodowymi i tradycyjnymi przedsiębiorstwami), co pomogło w nadaniu jej struktury sieciowej i w jej rozwoju.

Ekonomia społeczna w krajach Unii Europejskiej składa się z ok. 900 000 przedsiębiorstw, reprezentuje ok. 10 % PKB i zatrudnienia. W krajach Europy Wschodniej, nowe społeczeństwo wydaje się być bardziej tradycyjnym podmiotem ekonomii społecznej, przystosowując się do gospodarki rynkowej, stara się zachować w tym samym czasie społeczną odpowiedzialność. Posiadająca więcej niż wiek doświadczenia, ekonomia społeczna aktywnie uczestniczy w nowoczesnej, pluralistycznej gospodarce rynkowej, dopominając się, wraz ze swoimi aspektami ekonomicznymi, społecznymi i obywatelskimi, o swoje prawa jako pełnoprawnego partnera w społeczeństwie. Jako taka, jest jednym z głównych aspektów polityki Unii Europejskiej i integralną częścią modelu społecznego i gospodarczego dla przyszłej Unii Europejskiej, jak określił to Romano Prodi w swoim przemówieniu na temat spółdzielczości w dniu 13 lutego 2002 (*Europejska Konwencja Spółdzielcza*, Komitet Ekonomiczno - Społeczny Unii Europejskiej, Bruksela)

Dlatego też uczestnicy konferencji debatować będą nad rozwojem spółdzielczości, uczestniczącej i społecznej przedsiębiorczości, jak również rozwojem przedsiębiorstw społecznych w Europie Wschodniej, i skupią się na potrzebach i warunkach, umożliwiających kontynuację i umacnianie, przy pomocy specyficznych wartości, profesjonalnych zdolności i możliwości produkcyjnych tego sektora. W szczególności przeanalizowane zostaną następujące obszary: narzędzia finansowe, rola sektora w zatrudnieniu i jego doświadczenia w dialogu społecznym i politycznym, partnerstwo i sieć współpracy.

Niniejszy dokument zawiera następujące osiem części. Po części wprowadzającej, rozdział 2 zawiera podstawowy przegląd ekonomii społecznej, pierwszy podrozdział (2.1) krótko wyjaśnia tę szczególną formę przedsiębiorczości, 2.2. opisuje rolę ekonomii społecznej, 2.3. wspomina główne zasady tej polityki, mianowicie potrzebę informacji oraz rozwój instytucji na poziomie średnim, wspierających ekonomię społeczną, jak również stopniowe uznanie jej na poziomie władz publicznych, instytucjonalizacja i standaryzacja sektora.

¹ Tzw. "mutuals"

Część 3 dostarcza podsumowania poszczególnych przypadków będących najlepszymi przykładami ekonomii społecznej w ramach Unii Europejskiej i krajów kandydujących. Zostały one wyselekcjonowane na bazie ich jakości, charakteru reprezentacyjnego i wpływu ekonomiczno - społecznego na poszczególne kraje i regiony. Wiele innych przykładów mogło być również przytoczonych.

Część 4 analizuje i porównuje cztery główne definicje ekonomii społecznej w sposób jaki zostały sformułowane poprzez poszczególne organizacje zajmujące się ekonomią społeczną w ramach Unii Europejskiej: FONDA, CEP-CMAF, COR i Komisję Europejską.² Część ta została zakończona jednostronicową syntezą składającą się z głównych różnic i cech wspólnych w ramach tych czterech definicji.

Część 5 skupia się na związkach pomiędzy ekonomią społeczną a lokalnym i terytorialnym rozwojem, poprzez rozważenie następujących cech w związkach pomiędzy ekonomią społeczną a rozwojem lokalnym: jakość zatrudnienia, umocowany kapitał społeczny, wzmacnianie demokracji, partnerstwo pomiędzy władzami lokalnymi i podmiotami ekonomii społecznej.

Część 6 składa się z trzech tabel na temat różnych typów polityki państwowej nakierowanej na organizacje związane z ekonomią społeczną, oparte na analizach CIRIEC - International (Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji na temat Gospodarki państwowej, prywatnej i spółdzielczej). Te trzy tabele podkreślają główne kwestie polityki na rzecz rozwoju mocnej i konkurencyjnej ekonomii społecznej: dostarczenie polityki zawierające struktury organizacyjne ekonomii społecznej, polityka zapotrzebowania na działania podejmowane przez organizacje sektora ekonomii społecznej, polityka związana z zatrudnieniem w ramach organizacji ekonomii społecznej.

Część 7 dostarcza statystyki zatrudnienia w ekonomii społecznej w ramach Unii Europejskiej, stworzonej na bazie badań przeprowadzonych przez CIRIEC - International, z dwoma tabelami, jedna zawierająca dane na temat zatrudnienia w ekonomii społecznej w ramach państw członkowskich, a druga zawierająca rozwój zatrudnienia w pewnych regionach i sektorach.

Część 8 identyfikuje korzenie historyczne koncepcji ekonomii społecznej i jej rozwój w świecie współczesnym. W 8.1. Adam Piechowski identyfikuje cztery standardy myślenia na temat ekonomii społecznej w wieku XIX i początkowych latach wieku XX. Socjalizm, "współpraca pan - europejska", liberalizm i solidarność chrześcijańska. Co ważne, Piechowski wyłania tezę, iż każda z tych poszczególnych, różniących się od siebie, teoretycznych gałęzi może być rozważana w dzisiejszym spojrzeniu na ekonomię społeczną i każdemu z wymienionych czterech spojrzeń należy się jednakowa uwaga, jeżeli chcemy aby koncepcja

² Jak wyjaśniono w części 3, Francuska fundacja FONDA składa się z liderów z CGSCOP, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, spółdzielni kredytowych, IDES 0 ESFIN, i innych organizacji. Wszystkie one zostały poddane konsultacjom w latach 80-tych kiedy powstawała koncepcja ekonomii społecznej po raz pierwszy na poziomie rządów europejskich. Organizacja ta stała się jednym z głównych korzeni tworzenia ekonomii społecznej. CEP - CMAF jest jedynym komitetem w Europie, który grupuje główne podmioty związane z ekonomią społeczną. Nazwa pochodzi od Europejskiej Stałej Konferencji Spółdzielczych Stowarzyszeń Wzajemnych, Organizacji i Fundacji. COR to Komitet Regionów Unii Europejskiej.

ekonomii społecznej była dobrze zrozumiana w krajach, które z tym pojęciem nie są jeszcze zaznajomione. Podrozdział 8.2. wyjaśnia w jaki sposób koncepcja ekonomii społecznej wyszła poza ramy Europy, będąc w szeroki sposób rozważana na obu kontynentach amerykańskich. Wreszcie 8.3. pokazuje, że wraz z nową dyrektywą Międzynarodowej Organizacji Pracy na temat spółdzielni, ekonomia społeczna wkroczyła w nowy obszar standaryzacji na poziomie międzynarodowym.

Mamy nadzieję, że poniższy dokument wzmocni rozumienie ekonomii społecznej i będzie stymulatorem żywego i kreatywnego dialogu.

2. Podstawowy przegląd ekonomii społecznej - przygotowane przez Bruno Roelantsa i Claudie Sanchez Bajo,

2.1. Szczególna forma przedsiębiorczości,

Poniższa definicja ekonomii społecznej, zaaprobowana w marcu 2002 r, jest ostatnią przygotowaną na szczeblu UE³:

"Organizacje ekonomii społecznej są to podmioty gospodarcze i społeczne aktywne we wszystkich sektorach. Wyróżniają się one ze względu na swoje cele oraz szczególną formę przedsiębiorczości. Ekonomia społeczna zawiera organizacje takie jak spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia i fundacje. Przedsiębiorstwa te działają w poszczególnych obszarach, takich jak opieka społeczna, usługi dla społeczeństwa, zdrowie, banki, ubezpieczenia, produkcja rolnicza, sprawy konsumentów, praca stowarzyszeń, sektor mieszkaniowy, handel, usługi sąsiedzkie, edukacja i trening, obszar kultury, sport i aktywność w czasie wolnym." (CEP-CMAF - Europejska Stała Konferencja Spółdzielni, Towarzystw Ubezpieczeń Wzajemnych, Organizacji i Fundacji, europejski komitet czterech głównych podmiotów ekonomii społecznej)

Co więcej, nadal w powiązaniu z CEP-CMAF, sukces przedsiębiorstw w ekonomii społecznej nie może jedynie być mierzony w ramach sukcesu gospodarczego, który jednak potrzebny jest w celu osiągnięcia jej celów w ramach wzajemności i solidarności, ale w ramach wkładu w dziedzinę solidarności, spójności społecznej i terytorialnej.

Te przedsiębiorstwa można odróżnić od tych opartych na bazie kapitałowej, poprzez szczególne cechy powiązane z ekonomią społeczną, a w szczególności:

- prymat celów indywidualnych i społecznych ponad kapitałem,
- dobrowolne i otwarte członkostwo,
- demokratyczna kontrola przez członków (z wyjątkiem fundacji),
- połączenie interesów członków /użytkowników i/ lub wspólnych interesów,
- rozwijanie i przyjmowanie wartości solidarności i odpowiedzialności,
- autonomiczne zarządzanie i niezależność od władz państwowych,
- podstawowe nadwyżki przeznaczane są na stały rozwój celów i usług dla członków lub wspólnych zadań.

Co więcej, wydaje się, iż ekonomia społeczna zmierza do dostarczania bardziej bezpiecznego środowiska niż tradycyjne samo zatrudnienie. W swój własny sposób, przedsiębiorstwa ekonomii społecznej pozwalają poszczególnym obywatelom robić to, co największe firmy robiły od 1990r.: łączyć się i koordynować zasoby i zdolności. Zbierają w jednym miejscu umiejętności, wiedzę, kapitał i pracę wielu osób, przez co mogą osiągać odpowiednią skalę produkcji i usług, będąc przy okazji konkurencyjnym.

Dodatkowo, przedsiębiorstwa ekonomii społecznej mogą dostarczać benchmarkingu w obszarach odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw i społecznej kontroli przedsiębiorstw, szczególnie po podpisaniu Traktatu z Maastricht wprowadzającego wymiar demokratyczny w ramach miejsca pracy we wszystkich firmach.

³ Dla ogólnego i szczegółowego porównania głównych definicji ekonomii społecznej, zobacz część 4.

2.2. Funkcja i wkład ekonomii społecznej,

Jako jeden z głównych komponentów zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, ekonomia społeczna dostarcza podstaw dla pluralizmu, uczestnictwa, demokracji, obywatelstwa i solidarności, poprzez dostarczanie dowodów na to że cechy te mogą być i są kompatybilne z gospodarczą konkurencją i możliwością przystosowania się do zmian ekonomicznych i społecznych. Właściwie, ekonomia społeczna:

- oparta jest na wartościach solidarności i osobistego zaangażowania w proces aktywnego obywatelstwa,
- generuje miejsca pracy o wysokiej jakości i ulepsza poziom życia, oferuje ramy dla nowych form przedsiębiorczości i pracy;
- odgrywa bardzo ważną rolę w rozwoju lokalnym i spójności społecznej;
- polega na odpowiedzialności społecznej;
- jest czynnikiem demokracji,
- bierze udział w tworzeniu stabilności i pluralizmu ekonomii rynkowej;
- odpowiada wartościom i strategicznym celom Unii Europejskiej: spójność społeczna, pełne zatrudnienie i walka przeciwko biedzie i wykluczeniom społecznym, demokracja uczestnicząca, lepsze rządy i stały rozwój.

W roku 1995, Komisja Europejska wykryła, że ok. 30 - 50 % populacji krajów członkowskich UE było zaangażowanych w ekonomię społeczną w taki lub inny sposób. Dodatkowo, inwestycje oparte na etyce i solidarności nie rozwijały się. Motchane⁴ wyjaśnia, że ten typ inwestycji wynosi do 400 mln euro w ramach UE i ogólnie podejmowany jest z reguły przez sektor bankowy i ubezpieczeniowy, który należy do ekonomii społecznej i który w dodatku jest sektorem bardzo konkurencyjnym. *"Z depozytami o wartości powyżej tysiący bilionów euro, odpowiednio 900 mln kredytów, 36 mln członków i 601 mln klientów, banki spółdzielcze posiadają 17% rynku Unii Europejskiej. Dla towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, procent w roku 1995 wynosił 29,9% w Europie Zachodniej, 30,8% w Japonii i 31,9 % w Stanach Zjednoczonych"*.

Bardzo ważna analiza wspólna została opublikowana w 1999r.i przeprowadzona przez CIRIEC - International (Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji na temat Gospodarki państwowej, prywatnej i spółdzielczej) w 15 krajach członkowskich UE⁵. Badanie miało na celu przeanalizowanie roli ekonomii społecznej na rynku pracy i próbę zrozumienia jakie struktury i jaka polityka państwowa byłaby pomocna w zachęceniu pozytywnego udziału tego sektora dla dobra ogólnego. Jak wykazały badania, sektor ekonomii społecznej zatrudnia ok. 10% osób w ramach UE, z 8,879,546 pełnoetatowych zatrudnionych. Zatrudnienie w ramach ekonomii społecznej wzrosło w stopniu wyższym niż to się działo w przypadku gospodarek państwowych.

⁴ Jean-Loup Motchane, wykładowca na Uniwersytecie Paris VII, strona: <http://www.ecosol.org.br/textos/Motchane.doc> i <http://www.adufrgs.org.br/ad/68> (przetłumaczone z języka portugalskiego) . Zobacz również Denis Clerc: "L'conomie sociale: de la théorie à la practice", Alternatives Economiques, N. 203, Maj 2002, str. 79 - 83 www.alternatives-economiques.fr

⁵ Źródło: "Empleo y Economia Social en la Union Europea: Una Sintesis" (Zatrudnienie i Ekonomia Społeczna w Unii Europejskiej): Synteza, Rafael Chaves i Jose Luis Monzon, Uniwersytet Walencja, w Informe - Memoria de la Economía Social 1999, CIRIEC Espana, Walencja; str. 61 - 80. Dokument w języku hiszpańskim jest skróconą wersją analizy CIRIEC - International z roku 1998 przeprowadzona w 15 krajach Unii Europejskiej i zatytułowana "Les entreprises et organisations du troisieme systeme:un enjeu strategique pour l'emploi". Ta analiza była koordynowana przez B.Thiry, D.Demoustier, R. Spear, E. Pezzini, J.L. Monzon and R.Chaves.

Ten sam fenomen został zaobserwowany we wszystkich trzech typach zatrudnienia, jakie występują w ekonomii społecznej:

- bezpośrednie zatrudnienie, w ramach organizacji i przedsiębiorstw ekonomii społecznej,
- pośrednie zatrudnienie, przez przedsiębiorstwa i inne organizacje zależne od ekonomii społecznej (np.: firmy-córki grup spółdzielczych);
- zatrudnienia wtórne, poprzez tworzenie lub zachowywanie zewnętrznych miejsc pracy w przedsiębiorstwach i organizacjach ekonomii społecznej (np.: niezależni pracownicy w rolnictwie, transporcie, handlu, którzy korzystają z usług spółdzielni, które je wspierają)

Trzy główne dynamiki, w których ekonomia społeczna stoi w relacji z zatrudnieniem, to, według analizy CIRIEC - International:

- transformacja istniejącego zatrudnienia w ramach sektora ekonomii społecznej. Przedsiębiorstwa zostały zobligowane do rozwoju nowych strategii wewnętrznej i zewnętrznej elastyczności, w obliczu nowych wyzwań stawianych przez globalizację i intensyfikującą się konkurencję;
- tworzenie nowego zatrudnienia, jako odpowiedzi na nowe potrzeby społeczne, które znalazły swój wyraz m.in. w spółdzielniach socjalnych, przy akompaniamencie ewolucji regulacji prawnych i struktur wspierających;
- konsolidacja już utworzonego zatrudnienia, poprzez instytucjonalizację i stabilizację, przewyższanie jego niepewności, eksperymentalności i tymczasowego charakteru;

2.3. Główne kwestie tej polityki;

A. Informacja i struktury wspierające na poziomie pośrednim;

Dwa podstawowe elementy są niezbędne dla istnienia i rozwoju ekonomii społecznej: a) podział i dostępność informacji; b) struktury wspierające na poziomie pośrednim;

- a) rozważając *informacje i dokumentacje* na poziomie Unii Europejskiej, powinniśmy wspomnieć stronę internetową Aries, której gospodarzem jest RES - e- NET Europe.⁶
- b) Tak długo jak rozważane są struktury wspierające, ich różnorodność powiązana jest z kreatywnością z jaką odpowiadają one na potrzeby lokalnej gospodarki. We Francji, na przykład, istnieją regionalne izby ekonomii społecznej których misją jest rozwijanie stowarzyszeń, spółdzielni i organizacji wzajemnych na swoim terytorium⁷. W Hiszpanii, Konfederacja Przedsiębiorstw na rzecz Promocji Ekonomii Społecznej (CEPES) jest dynamiczną podstawą rozwoju narodowego tego sektora⁸. Organizacje wspierające ekonomię społeczną są aktywne w dziedzinach takich jak tworzenie miejsc pracy w nowych przedsiębiorstwach, kontynuacja pracy lub jej ratowanie poprzez uczestnictwo własnościowe pracowników, prowizje od usług, regeneracja lokalnych gospodarek poprzez przeinwestowanie funduszy do lokalnych społeczności, trening i zatrudnienie dla osób niepełnosprawnych lub inwalidów, lub tworzenie kolektywnych ułatwień dla sektora małych przedsiębiorstw tak aby mogły być ekonomicznie zabezpieczone. Najlepsze przykłady tego rodzaju działań będą ukazane w następnym rozdziale.

⁶ Aby zobaczyć stronę ekonomii społecznej "Aries" zobacz: <http://www.aries.eu.int>

⁷ zobacz: <http://cres-pch.org> i <http://www.ardnpc.org/socialie>

⁸ <http://www.cepes.es>

Na poziomie Unii Europejskiej, kilka kluczowych organizacji ekonomii społecznej, umocowanych w Brukseli, regularnie daje o sobie znać do władz państwowych, na temat swoich inicjatyw lub żądań. Organizacje te reprezentują cztery typy aktorów ekonomii społecznej (spółdzielnie, stowarzyszenia, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i fundacje):

- CCACE⁹ (Komitet Koordynacyjny Europejskich Stowarzyszeń Spółdzielczych), który skupia 7 sektorowych organizacji spółdzielczych (ACME, CECODHAS¹⁰, CECOP¹¹, COGECA¹², EUROCOOP¹³, GEBC¹⁴, UEPS¹⁵) i 10 krajowych organizacji spółdzielczych,
- AIM (Międzynarodowe Stowarzyszenie Społeczności Wzajemnych);¹⁶
- CEDAG (Europejska Rada Organizacji Wolontariackich);¹⁷
- EFC (Europejskie Centrum Fundacji);¹⁸

Te cztery rodzaje instytucji tworzą CEP - CMAF (Europejska Stała Konferencja Spółdzielczych Stowarzyszeń Wzajemnych, Organizacji i Fundacji) - jest to jedyny oficjalny przedstawiciel organizacji ekonomii społecznej na poziomie Unii Europejskiej.

Analiza CIRIEC - International w podrozdziale 1.3. wspomina również znaczenie i ważność organizacji wspierających sektor:

„Istnienie organizacji wspierających dla przedsiębiorstw ekonomii społecznej jest czynnikiem determinującym sukces lub porażkę inicjatyw w tym sektorze i jego konsolidację. Nie ma żadnego unikalnego modelu lub standardu w ramach struktur wspierających, muszą one być przystosowane do kontekstu, terytorium i cyklu życia przedsiębiorstwa należącego do sektora ekonomii społecznej. W każdej fazie tego cyklu pojawiają się specyficzne potrzeby które muszą być powiązane z adekwatnym wsparciem. Struktury wspierające o których mowa czasami specjalizują się tylko w jednej funkcji, ale głównie dostarczają wiele rodzajów usług.

Typy dostarczanych usług to:

1. wsparcie techniczne czynników produkcji:

- a) trening;
- b) finanse;
- c) kupno i marketing;

2. Ekonomiczne i społeczne wsparcie dla ekonomicznej stałości przedsiębiorstw:

- a) rozwój (ekonomiczny / społeczny),
- b) rozwój powiązań społecznych;
- c) wsparcie administracyjne i zarządcze;
- d) konsultacje i badania;
- e) współpraca i wymiana doświadczeń;

⁹ <http://www.ccace.org>

¹⁰ <http://www.cecodhas.org>

¹¹ <http://www.cecop.org>

¹² <http://www.cogeca.org>

¹³ <http://www.eurocoop.org>

¹⁴ <http://www.gebc.org>

¹⁵ <http://www.eurosocialpharma.org>

¹⁶ <http://www.aim-mutual.org>

¹⁷ <http://www.cedag.org>

¹⁸ <http://www.efc.br>

3. Wsparcie polityczne;

- a) promocja (np.: promocja koncepcji organizacji ekonomii społecznej)
- b) działania polityczne w ścisłym sensie;
- c) regulacje;

CIRIEC - International analizuje tożsamość kilku typów polityk państwowych, nakierowanych na organizacje ekonomii społecznej, dzieląc je na politykę popytu i podaży oraz politykę związaną z kwestiami zatrudnienia w przedsiębiorstwach ekonomii społecznej (zobacz rozdział 6 "typy polityk państwowych nacełowanych na organizacje ekonomii społecznej")

B. Rozpoznawanie, instytucjonalizacja i standaryzacja ekonomii społecznej

W krajach kandydujących z Europy Środkowo - Wschodniej, władze publiczne i część społeczeństwa mogą być niepewne co do dalszego wsparcia dla sektora ekonomii społecznej, biorąc pod uwagę przeszłe doświadczenia. Jakkolwiek, co może być zauważone w niniejszym dokumencie, naukowe, intelektualne i polityczne debaty na temat tego sektora są wciąż żywe, prowokujące myślenie i wysoce motywujące przez przedsiębiorstwa społeczne i gospodarze, którym ekonomia społeczna może dostarczyć wielu użytecznych odpowiedzi.

Poprzez ostatnie 10 lat, powoli ale niezaprzeczalnie, sektor ekonomii społecznej wszedł w fazę instytucjonalizacji i uznania w ramach Unii Europejskiej. Sześć krajów UE posiada swoich Ministrów bezpośrednio odpowiedzialnych za ekonomię społeczną w ramach swoich obowiązków¹⁹. Chociaż 7 z 15 państw członkowskich tak naprawdę jeszcze nie uznało w pełni tego sektora, instytucje UE już to uczyniły: w roku 1990, Komisja Europejska przyjęła swoją własną definicję (zanalizowaną w rozdziale 4 tego dokumentu), którą nadal można znaleźć na stronie internetowej tej organizacji. Szczyt Unii Europejskiej nt. Zatrudnienia, który odbył się w Luksemburgu w 1997 r. również uznał oficjalnie ekonomię społeczną. W ostatnim roku Komisja Europejska stwierdziła, iż ekonomia społeczna ma swój wkład do takich celów polityki unijnej jak zatrudnienie i polityka społeczna, rozszerzenie, rozwój regionalny, zaopatrzenie publiczne, własność pracownicza i organizacja pracy, jak również promocja rozwoju²⁰.

Początkiem stopniowej uznawalności ekonomii społecznej w ramach UE było pierwsze formalne spotkanie pomiędzy Przewodniczącym Komisji Europejskiej a przedstawicielami europejskiego ruchu spółdzielczego (Europejska Konwencja Spółdzielcza, 13 lutego 2002, w ramach Komitetu Ekonomiczno - Społecznego UE). Zwracając się do uczestników Konwencji, Romano Prodi powiedział:

"Wierzę, że przedsiębiorstwa spółdzielcze odgrywają bardzo ważną rolę pomagając Europie osiągnąć jej gospodarcze, społeczne i polityczne cele. Spółdzielnie są również jasną demonstracją że duch solidarności, który leży u ich podstaw, w żaden sposób nie kłóci się z podejściem przedsiębiorczym - kombinacja ta tworzy różne rozwiązania. Dlatego właśnie

¹⁹ Tamże 5.1 (struktura administracji publicznej)

²⁰ Zobacz Biała Księga na temat spółdzielczości "Spółdzielczość w Europie Przedsiębiorstw" (2001); rozdział 4, (udział spółdzielczości w realizacji celów Wspólnoty), str. 22 – 27; dostępne w sieci na stronie <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/coop/consultation> w językach Unii oraz w jęz. bułgarskim, czeskim, estońskim, węgierskim, litewskim, polskim, rumuńskim i słowackim.

Komisja zrobi wszystko co w jej mocy aby pomóc i wspierać prowadzenie działalności gospodarczej przez spółdzielnie w Europie. Dwa lata temu na szczycie w Lizbonie, liderzy europejscy postawili przed sobą bardzo ambitne cele na obecną dekadę: transformacja Unii w "najbardziej konkurencyjną, dynamiczną i opartą na wiedzy gospodarkę świata, dostarczającą stałego wzrostu gospodarczego poprzez tworzenie większej ilości lepszych miejsc pracy i większej spójności społecznej. Aby osiągnąć ten cel wymagane są natychmiastowe i zdecydowane działania w celu reformy nie tylko naszej gospodarki ale również modelu społecznego"²¹.

Jako jeden z przykładów uznania ekonomii społecznej na poziomie krajowym, Premier Wielkiej Brytanii Tony Blair skierował następujące oświadczenie w trakcie powstawania Komisji Spółdzielczej:

"Ruch Spółdzielczy reprezentuje witalną część gospodarki Wielkiej Brytanii. Nie publicznie, nie prywatnie, ale właśnie w sposób spółdzielczy przedsiębiorstwa posiadane i kontrolowane przez swoich członków zapewniają, że komercyjne i społeczne interesy są zapewniane w sposób jednakowy. Jestem szczęśliwy mogąc wspierać idee tej Komisji. Pomoże to zidentyfikować nowe możliwości w celu promocji wzrostu mocnego i odnoszącego sukces Ruchu Spółdzielczego dla przyszłych pokoleń"²².

Relacje pomiędzy specyficznymi częściami ekonomii społecznej a sferą rządową przybrały różne formy. W niektórych krajach Unii Europejskiej, jak widzieliśmy, taki związek doprowadził do ustanowienia oddzielnego Ministerstwa lub Sekretariatu Stanu, podczas gdy podmioty ekonomii społecznej pozostały całkowicie w ramach społeczeństwa obywatelskiego. W przypadku Wielkiej Brytanii, obserwujemy inną formę rozwiązania, w ramach której szczególną część ekonomii społecznej, mianowicie spółdzielnie, przekształciły się w podmiot polityczny, budując partię polityczną, a obecnie będąc nawet częścią rządu²³.

Uznawalność, pochodząca z władz publicznych, zarówno krajowa jak i pochodząca ze szczebli Komisji Europejskiej, prowadzi do ustanowienia pewnych norm i standardów. Biała Księga Komisji Europejskiej pod hasłem: "Spółdzielnie w Europie przedsiębiorstw" (listopad 2001) idzie w tym kierunku poprzez wyjaśnienie, że: "spółdzielnie oraz szerzej pojęta ekonomia społeczna są obecnie jasno zawarte w Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Np.: Wytyczne w dziedzinie Narodowych Planów działania na rzecz Zatrudnienia (NAP) od roku 1998 muszą zawierać raporty na temat inicjatyw w dziedzinie ekonomii społecznej w ramach filaru: Przedsiębiorczość"²⁴. Dokument w dalszej części jasno określa, iż wszystkie (tzn. obecne i przyszłe) rządy UE w taki czy inny sposób będą musiały rozpoznawać koncepcje ekonomii społecznej: "W niektórych państwach członkowskich nie ma tradycji ekonomii

²¹ zobacz:

http://www.europa.eu.int/rapid/start/cgi/questen.ksh?p_action.gettxt=gt&doc=SPEECH/02/66/0/AGED&lg=EN&display=

²² zobacz: http://www.co-operatives.net/ch3/3_6htm

²³ Ibid. Partia Spółdzielcza, która jest politycznym skrzydłem brytyjskiego ruchu spółdzielczego, powiązany z Partią Pracy na podstawie porozumienia na poziomie narodowym i obecnie posiada 25 przedstawicieli Partii Pracy a zarazem spółdzielczości w Parlamencie, którzy są desygnowani jako posłowie "Pracy i spółdzielczości". Na poziomie lokalnym, partia posiada ponad 700 przedstawicieli i ostatnio opublikowała swój spółdzielczy program dla władz lokalnych.

²⁴ Ibid., Rozdział 4.2. (specyficzne obszary udziału spółdzielczości) str. 22-23

społecznej (co czasami prowadzi do kompletnego braku zrozumienia dla tej koncepcji). Dlatego przyszłe wytyczne Komisji Europejskiej w tej dziedzinie powinny wyjaśniać, czym jest ekonomia społeczna poprzez odnośnienie się do jej podstawowych elementów (spółdzielni, stowarzyszeń wzajemnej pomocy, stowarzyszeń i fundacji), które istnieją we wszystkich krajach Unii Europejskiej”²⁵.

W międzyczasie Rada Unii Europejskiej, najwyższe ciało Unii, przyjęła decyzję w jaki sposób kraje członkowskie UE mają radzić sobie z ekonomią społeczną. W ślad za publikacją równoległego dokumentu Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomiczno - Społecznego i Komitetu Regionów, Decyzja Rady Unii Europejskiej w sprawie wytycznych dla państw członkowskich UE w dziedzinie zatrudnienia na rok 2001 stwierdza, że: " państwa członkowskie będą (...) promować środki w celu zachęcenia rozwoju konkurencyjności i zdolności tworzenia nowych miejsc pracy w ramach ekonomii społecznej, w szczególności dostarczania dóbr i usług powiązanych z potrzebami jeszcze nie zapewnionymi przez rynek, i zanalizować, a następnie usunąć wszelkie przeszkody, które mogą zagrażać takim środkom"²⁶.

Podmioty ekonomii społecznej w Europie, takie jak spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia i fundacje, będą zwiększały swoje doświadczenie wtapiając się w przestrzeń polityki państwowej utworzonej specjalnie dla tego sektora, z odpowiednimi normami i standardami. Do przewidzenia jest że podmioty ekonomii społecznej będą chciały być czymś więcej niż po prostu obserwatorami tego procesu.

²⁵ Ibid., Rozdział 4.2. (specyficzne obszary udziału spółdzielczości) str.23

²⁶ Decyzja Rady Unii Europejskiej z 19 lutego 2001 nt. Wytycznych dla państw członkowskich w dziedzinie zatrudnienia na rok 2001, art.11, 2001/63/EC, Oficjalny Dziennik Wspólnot Europejskich, L 22/18, 24.01.2002

3. Przykłady najlepszej praktyki w ramach ekonomii społecznej

3.1. Współpraca przedsiębiorstw i imigracja oparta na zasadach solidarności: projekt: Praca bez granic w ramach Europy jutra; pomiędzy CGM (Gino Mattarelli – Konsorcjum Ekonomii Społecznej) Włochy i ZLSP (Związek Lustracyjny Spółdzielni Pracy), Polska

Data założenia:

- CGM 1987
- ZLSP: 1995
- Projekt: Praca bez granic w ramach Europy jutra: 2002

OPIS:

CGM jest włoskim konsorcjum grupującym społeczne przedsiębiorstwa spółdzielcze, aktywne formy działalności społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej dla osób starszych, osób niepełnosprawnych, niepełnoletnich, narkomanów, itd. (Spółdzielnie typu A) lub wdrażanie ludzi w trudnej sytuacji na rynek pracy poprzez różne formy prowadzenia działalności gospodarczej (Spółdzielnie typu B). Wsparcie CGM dla tego rodzaju działań obejmuje konsultacje techniczne, zajęcia edukacyjne, wsparcie marketingowe i finansowe, tworzenie projektów i zarządzanie projektami europejskimi posiadającymi strategiczny i innowacyjny charakter, rozpowszechnianie produktów kulturowych lub wydawnictw, które podsycają kulturę społecznej współpracy. Przez ostatnie kilka lat, CGM rozwinął wiele działań w dziedzinie przedsiębiorczości, zachęcając do wymiany doświadczeń w dziedzinie działalności gospodarczej w ramach sieci krajowej, jak też europejskiej.

Głównym zadaniem ZLSP jest przeprowadzanie lustracji spółdzielni będących członkami Związku (która jest obowiązkowa w świetle polskiego prawa spółdzielczego), szkoleń, konsultacji i reprezentacja zrzeszonych spółdzielni przed władzami państwowymi i innymi organizacjami polskimi i międzynarodowymi. Obecnie podejmuje próby tworzenia związków gospodarczych i konsorcjów przez spółdzielnie w nim zrzeszone.

W ramach projektu SCOPE (Wzmacnianie Spółdzielczości i Przedsiębiorstw Partycypatywnych w Krajach Europy Środkowo – Wschodniej), CGM i ZLSP rozpoczęły realizację projektu *Praca bez granic w ramach Europy jutra*, w odpowiedzi na prośbę aby zainterweniować – z uwzględnieniem wartości i misji spółdzielczości - w celu skutecznego przeciwdziałania niekorzystnym lub nawet przestępczym zjawiskom w dziedzinie imigracji. Ideą jest podejście do problemu imigracji z punktu widzenia wzajemności i integracji: w tym sensie, jest to projekt pilotażowy, który może być powielony na innych obszarach geograficznych i w innych sektorach gospodarki.

Projekt ma na celu: a) skonsolidowanie spółdzielni socjalno–medycznych w Polsce na bazie modelu konsorcjum i b) zorganizowanie imigracji pielęgniarek z polskich spółdzielni lekarskich afiliowanych przy CGM do włoskich spółdzielni lekarskich zrzeszonych w konsorcjum CGM. Faktycznie sytuacja wygląda tak, że podczas gdy we Włoszech istnieje niedobór pielęgniarek, w Polsce jest ich za dużo.

Oficjalna umowa została podpisana pomiędzy CGM i ZLSP, natomiast szczegółowe umowy podpisywane były pomiędzy ZLSP a lokalnymi konsorcjami podległymi korporacji CGM i należącymi do projektu (do tej pory Ravenna, Brescia, Cremona, Como, Bergamo i Mantova).

ZLSP organizuje selekcje pielęgniarek i kurs językowy w Polsce, podczas gdy CGM załatwia kwestie związane z uznawaniem polskich uprawnień pielęgniarek (dyplomy).

300 polskich pielęgniarek rozpoczęło już pracę we włoskich spółdzielniach socjalnych (w ramach lokalnego konsorcjum w Ravennie), a inne są obecnie przygotowywane do tego samego. Oferowane im są te same warunki pracy, co pielęgniarkom włoskim.

Zadania związane ze współ-finansowaniem przewidziane są na dalszą część projektu, która zawierać będzie konsolidację polskiego sektora spółdzielczości medycznej poprzez konsorcja, i stworzenie podstawy dla długoterminowej współpracy pomiędzy polskimi i włoskimi spółdzielniami socjalno–medycznymi.

Podstawowe statystyki:

CGM:

- Liczba pracowników: 24 000 (z czego 1 700 pracownicy niepełnosprawni)
- Liczba wolontariuszy: 4 000
- Liczba przedsiębiorstw: 1 100; zgrupowani w 71 lokalnych konsorcjach;
- Obrót: 749 mln euro (przewidywania na rok 2002)

ZLSP:

- Liczba pracowników spółdzielni zrzeszonych: 25 000
- Liczba przedsiębiorstw zrzeszonych: 500
- Liczba oddziałów regionalnych: 16

Informacje o kontaktach:

CGM:

- Adres: Via Rose di Sotto 53, 25126 Brescia, Włochy
- Tel.: 39 030 2893411
- Fax.: 39 030 2893425
- Osoba kontaktowa: Pierluca Ghibelli
- E-mail: pierluca.ghibelli@consorzioCGM.it
- Strona int.: <http://www.reteCGM.it>

ZLSP:

- Adres: ul. Żurawia 47; 00 – 680 Warszawa, Polska
- Tel.: 48 22 628 27 63
- Fax.: 48 22 630 06 27
- Osoba kontaktowa: Adam Piechowski
piechowska@krs.com.pl

3.2. Dostarczanie schronienia prawie połowie populacji kraju: estoński ruch spółdzielczości mieszkaniowej **Estoński Związek Stowarzyszeń Spółdzielni Mieszkaniowych (EKL)**

Data ustanowienia (EKL): 17.04.1996

OPIS:

Estoński Związek Stowarzyszeń Spółdzielni Mieszkaniowych (EKL) jest organizacją reprezentującą sektor estońskich spółdzielni mieszkaniowych na poziomie regionalnym, państwowym i międzynarodowym. EKL przeszedł przez fazę szybkiego rozwoju i dzisiaj składa się z 800 spółdzielni. Jest również partnerem dla władz państwowych w procesie tworzenia prawa mieszkaniowego.

Związek rozpoczął wiele projektów rozwojowych na rzecz tworzenia lepszych warunków dla spółdzielni mieszkaniowych. W roku 2001 projekt: "Niższe opłaty dla spółdzielni mieszkaniowych" wszedł w fazę realizacji. Z pomocą władz miejskich Tallina 1 mln EEK opłat remontowych zostało wydanych na rzecz spółdzielni mieszkaniowych. W roku 2002 rozpoczęty został nowy projekt umożliwiający spółdzielniom mieszkaniowym bardzo dobre warunki ubezpieczeniowe.

Głównymi celami działalności EKL są:

- szkolenia i wizyty edukacyjne;
- gazeta "Elamu" i inne biuletyny;
- konsultacje (prawne, księgowo);
- projekty rozwojowe (kredyty, renowacje);
- karty członkowskie (oferujące różne usługi dostarczane przez różne firmy);

Podstawowe statystyki:

- Liczba spółdzielni mieszkaniowych w Estonii; 6 200
- Liczba obywateli mieszkających w spółdzielniach mieszkaniowych ok. 600 000 (45% populacji Estonii)
- Liczba członków EKL 800
- Liczba obywateli mieszkających w spółdzielniach zrzeszonych w EKL 100 000 (6,5% populacji Estonii)
- Siła robocza EKL 12 zatrudnionych osób
- Regionalne oddziały EKL 9

Informacje o kontaktach:

- Adres: Sakala 23 A, Tallin, 10141, Estonia
- Tel.: 372 6275740
- Fax.: 372 6275751
- E-mail: ekl@ekyl.ee
- Osoba kontaktowa: Andres Jaadla (przew. Rady)
Marit Otsing (Dyrektor
Współpracy z Zagranicą)

3.3. VII grupa przedsiębiorstw w Hiszpanii: Korporacja Spółdzielcza Mondragon (MCC), w EUSKADI;

Data ustanowienia:

- pierwsza instytucja edukacyjna (Escuela Politecnica); 1943;
- Pierwsza spółdzielnia (Ulgor): 1956
- Pierwsza instytucja wspierająca średniego stopnia (Bank: Caja Laboral): 1959
- Korporacja (MCC): 1993

OPIS:

“MCC jest grupą gospodarczą stworzoną przez 150 firm zorganizowanych w ramach trzech grup sektorowych: Finansowej, Przemysłowej i Handlowej, wraz z działaniami badawczymi i edukacyjnymi. Korporacja Spółdzielcza Mondragon jest owocem wizji młodego księdza, Don Jose Maria Arizmendiarreta, jak również solidarności i starań wszystkich naszych pracowników i członków. Wspólnie byliśmy w stanie przekształcić ogromną fabrykę, która w roku 1956 produkowała m.in. piece olejowe i piecyki grzewcze na parafinę, na wiodącą grupę przemysłową w Kraju Basków i 7 w rankingach grup w Hiszpanii. (...) Misja MCC łączy podstawowe cele przedsiębiorstwa konkurującego na rynkach międzynarodowych przy użyciu metod demokratycznych w ramach organizacji, tworzeniu nowych miejsc pracy w sensie osobowym i zawodowym w powiązaniu z rozwojem środowiska społecznego”

Jesus Catania, Prezes (tekst na stronie internetowej podanej poniżej);

Podstawą sukcesu jaki osiągnęła grupa Mondragon jest cały szereg instytucji wspierających, jakie spółdzielnie stopniowo wytworzyły na podstawie pojawiających się potrzeb: rozwój sektorowy, ochrona socjalna, przemysłowy sektor R&D (badania i rozwój), szkolenie i edukacja (obecnie z pełnym wykształceniem uniwersyteckim), konsultacje, finansowanie itp. Jedną z najważniejszych tego rodzaju instytucji jest grupa banków (Caja Laboral), która odgrywała rolę łącznika dla przedsiębiorstw od czasu swojego powstania w roku 1959 do założenia korporacji w roku 1993.

Do późnych lat 80 ątych, grupa była skupiona w swojej aktywności w regionie Basków. W ostatniej dekadzie radykalnie się to zmieniło. Spółdzielnia handlowa należąca do grupy, pod nazwą Eroski stała się jedną z najbardziej znanych i największych sieci supermarketów w Hiszpanii, widoczną na terenie całego kraju, a niektóre spółdzielnie producenckie z innych regionów ostatnio przystąpiły do korporacji, co idzie w parze z postępującym umiędzynarodowieniem fabryk produkcyjnych w innych 11 krajach.

Podstawowe statystyki:

• Liczba pracowników:	60 000
• Liczba przedsiębiorstw:	150
• Obrót(z działalności produkcyjnej i przemysłowej)	8 bln euro (2001)
• Aktywa zaksięgowane (działalność finansowa):	7.9 bln euro (2001)

Informacje kontaktowe:

• Adres:	Pº Jose Maria Arizmendiarreta nr 5,
20500 Mondragon, Giupuzcoa, Hiszpania
• Tel.:	34 943 779300
• Fax.:	34 943 796632
• E-mail:	wm@mcc.es
• Strona internetowa:	www.mcc.es

3.4. Solidarność Wschodu z Zachodem na rzecz dzieci porzuconych: włosko – rumuńskie stowarzyszenie wolontariuszy “Bobul”/ “Il Chicco” (np.: “Ziarno”), w Iasi, Rumunia;

Data ustanowienia: 1993

OPIS:

Stowarzyszenie zostało założone w 1993 roku w Iasi, rumuński wschodni region znajdujący się w wielkich trudnościach. Głównym celem stowarzyszenia jest zaoferowanie konkretnej i namacalnej odpowiedzi na problem dzieci, które zostały porzucone w rumuńskich sierocińcach, gdzie często były molestowane psychicznie, fizycznie i seksualnie. Stowarzyszenie przyjmuje, opiekuje się i szkoli dzieci i nastolatków które pochodzą z tego rodzaju instytucji i wprowadza je w swój własny edukacyjny, społeczny, zawodowy i religijny kontekst.

“Bobul” działa poprzez niezależne, samodzielne domy rodzinne, gdzie matki nauczycielki i wyspecjalizowany personel opiekuje się i kształci określoną liczbę dzieci w różnym wieku i z różnymi problemami i różnym stopniem niepełnosprawności, tworząc z nimi intensywny związek emocjonalny, który kreuje atmosferę bardzo podobną do takiej jaka panuje w normalnym domu rodzinnym. Dzieci niepełnosprawne żyją wraz ze zdrowymi, ma to na celu zapobieganie marginalizacji tych pierwszych i zapewnienie uczenia się od siebie nawzajem. Równocześnie stowarzyszenie oferuje wymaganą terapię rehabilitacyjną, np.: fizjoterapię, psychoterapię, logopedię itp. jak również intensywne wsparcie pedagogiczne w celu wzmacniania rozwoju potencjału osobowego.

Stowarzyszenie preferuje aktywną integrację dzieci lub nastolatków w kontekście swojego kraju, rozwijając indywidualne projekty w których osoba jest “ośrodkiem” działań sieciowych, z ciągłymi i stymulowanymi związkami: społecznym, edukacyjnym, zawodowym i nieformalnymi. Dlatego bardzo dużo wysiłków jest podejmowanych w celu wzmocnienia prawdziwego wchodzenia w życie w szkole, społeczności lokalnej, centrach sportowych, pracy wolontariackiej, działalności kulturalnej i świecie pracy zawodowej.

Główne projekty dotyczące rehabilitacji społecznej i powtórnego wprowadzania do społeczeństwa, prowadzone obecnie w ramach Domów Rodzinnych:

- ☐ Praca porzuconych i życie społeczne (11 nastolatków), wraz z założeniem warsztatu produkującego i sprzedającego pieczywo oraz wyroby rękodzielnicze;
- ☐ Całkowita integracja społeczna (15 dzieci i nastolatków);
- ☐ Częściowa integracja społeczna (14 dzieci i nastolatków);
- ☐ Ciągła pomoc i terapia dla dzieci i nastolatków z poważnym stopniem niepełnosprawności;

Głównymi problemami we wprowadzeniu tych projektów jest brak wykwalifikowanego personelu, problemy w rozwijaniu działalności gospodarczej, środowisko społeczne, które jest wrogiem dla dzieci niepełnosprawnych i fakt, że większość szkół państwowych nadal nie jest dostępna dla dzieci z takimi trudnościami.

Podstawowe statystyki:

- ☐ 6 domów rodzinnych oraz jedna farma produkująca wyroby żywnościowe na własne potrzeby;
- ☐ opieka obecnie sprawowana jest nad 50 dziećmi;

Informacje kontaktowe:

- ☐ Adres: Il Chicco, Bulevardul Chimiei nr. 35 bloc F2 1, scara A, etaj4, apartement 3 / 4;
6600 Iasi, Romania;
- ☐ tel./fax.:0040.232.271392
- ☐ email: ilchicco@mail.dntis.ro

☒ Osoba kontaktowa: Stefania De Cesare (prezes, mgr pedagogiki)

3.5. Kompleks instytucjonalny na rzecz regeneracji obszarów miejskich: Pfefferwerk Berlinie Wschodnim;

Data ustanowienia: 1991

OPIS:

Pfefferwerk GmbH jest organizacją dobroczynną, działającą w regionie Berlina Wschodniego, świadcząca usługi zarówno dla odbiorców indywidualnych jak i dla całej społeczności takie jak opieka nad dziećmi, roboty domowe, rozwój lokalnej kultury i usługi dla środowiska. Jest to część dużo szerszego projektu, zawierającego różnego rodzaju struktury odpowiadające na określone potrzeby. W ramach stowarzyszenia działają nie tylko organizacje dobroczynne, ale również firmy, spółdzielnie, różnego rodzaju stowarzyszenia (np.: na rzecz kultury) oraz fundacje, wszystkie skoncentrowane w tym samym rejonie Berlina. Ta szczególna struktura odpowiada potrzebom zidentyfikowania najlepszej możliwej struktury dla każdego rodzaju usług, nie pozostających w powiązaniu z modelem podstawowym. Jednakże wszystkie te organizacje posiadają wspólną podstawę i odnoszą się do tych samych celów społecznych i demokratycznych.

Usługi dostarczane są przy użyciu modelu sieciowego z udziałem wielu grup. Właściwie prawie wszystkie lokalne grupy główne (takie jak lokalni detaliści, lub inne stowarzyszenia) uczestniczą w różnych rodzajach działalności prowadzonych przez organizację. Wspólny cel to tworzenie zintegrowanego systemu usług dla lokalnej społeczności.

Dofinansowanie pochodzi z reguły z subwencji państwowej, powierzanej na podstawie kryteriów quasi rynkowych z bardzo niewielkim procentem środków pochodzących ze sprzedaży produktów dla ludności indywidualnej.

Podstawowe statystyki:

- ☒ źródła niematerialne, głównie w ramach dostępności liderów projektu, pokrywane przez władze państwowe, firmy prywatne i część pracy wolontariackiej
- = prowadzenie projektu 680 000 euro
- = działalność szkoleniowa 1 350 000 euro
- = działalność związana z uświadamianiem 1 250 000 euro
- ☒ inwestycje materialne 500 000 euro, głównie wyposażenie stanowisk
- ☒ całkowity koszt prowadzenia działalności charytatywnej ok. 3 648 000 euro rocznie;
- ☒ siła robocza ok. 190, z czego 100 to plany wprowadzające

Informacje kontaktowe:

- ☒ Adres: Pfefferwerk gGmbH, Fehrberliner St. 92, D 10119 Berlin
- ☒ Tel.: 49.30.44383442
- ☒ Fax.: 49.30.44383100
- ☒ Email: pfefferwerk@t-online.de
- ☒ Strona internetowa: <http://www.pfefferwerk.de>
- ☒ Osoba kontaktowa: Torsten Wischnewski

3.6. W jaki sposób tradycyjna spółdzielnia inwalidów przystosowuje się do gospodarki wolnorynkowej i rozwija: STYL, Pilzno, Republika Czeska; Spółdzielnia zrzeszona w Czesko-Morawskim Związku Spółdzielni Produkcyjnych;

Data ustanowienia:

✧ STYL: 1957

✧ CMZSP: 1953

OPIS:

Styl Plzen, spółdzielnia pracy jest częścią grupy organizacji zatrudniających inwalidów w Republice Czeskiej, której tradycja sięga okresu z przed 1989 r. Jest to raczej duże przedsiębiorstwo z tradycyjnym systemem produkcji, zajmujące się wytwarzaniem odzieży, bindowaniem książek, nieruchomościami, montażem kabli i produkcją uszczelki, które jednak w sposób bardzo naturalny przeszło transformację do gospodarki wolnorynkowej, zarówno w sensie wewnętrznej restrukturyzacji, jak również w sensie rynku europejskiego.

Do początku lat 90tych spółdzielnia generowała bardzo wysokie zyski ze swojej działalności. Jednak później, wewnętrzny rynek, zdeintegrowany poprzez likwidację głównych klientów spółdzielni, zaczął przeżywać kryzys finansowy. STYL jednak nawiązał bardzo dobre kontakty handlowe z Niemcami poprzez Niemiecką Izbę Handlową, i skoncentrował się na produkcji odzieży i montażu produktów. W roku 1993, przedsiębiorstwo przeżyło zmianę struktury organizacyjnej i produkcji w której udział brała holenderska firma HPM Ltd. Wraz z tymi zmianami zostały założone pierwsze zakłady pracy chronionej. W tym samym czasie spółdzielnia rozpoczęła współpracę z holenderską firmą w ramach produkcji kabli, a następnie otrzymała certyfikację jakości ISO 9002 w trzech gałęziach produkcji. W 1997 roku budowa nowej fabryki "Gaskets" (uszczelki) została zakończona sukcesem.

Spółdzielnia Pracy STYL Plzen jest jedną z najlepiej działających spółdzielni w ramach Czesko-Morawskiego Związku Spółdzielni Produkcyjnych, organizacji zaangażowanej w aktywny lobbing w środowisku rządowym, kolektywne negocjacje ze związkami zawodowymi, i wspierającej działalność przedsiębiorstw w nim zrzeszonych, szczególnie w dziedzinie marketingu (np.: organizacja targów i wystaw handlowych), i finansów (przez fundusze rozwojowe). Co więcej, CMZSP stworzył wewnętrzną bazę danych o spółdzielniach zrzeszonych, która jest dostępna w Internecie i na CD-ROM.

Styl Plzen należy do największych pracodawców osób niepełnosprawnych w Republice Czeskiej. Jest to żywy dowód na to, iż podmiotami ekonomii społecznej w krajach kandydujących mogą być również średnie i duże przedsiębiorstwa, jeżeli tylko będą umiały połączyć swoją rolę gospodarczą z misją społeczną.

Podstawowa statystyka:

STYL:

- roczny obrót: 2,7 mln euro
- ilość zatrudnionych: 410
- procent pracowników niepełnosprawnych: 55 % (225)
- udział eksportu w sprzedaży: 60 %
- warsztaty chronione: 12 ze 180 pracownikami;

CMZSP:

- Liczba sp-ni zrzeszonych: 390 (w tym 50 – sp-nie inwalidów)
- Liczba pracowników w zrzeszonych spółdzielniach: 30 500 (w tym 7 700 inwalidów)

Informacje o kontakcie:

STYL Plzen:

- Adres: Radobycicka 24, 305 49 Plzen, Republika Czech;
- Tel.: 420.19.723.56.41
- E-mail: druzstvo@styl-plzen.cz
- www.styl-plzen.cz
- Osoba kontaktowa: Prezes: Miroslav Sredli;

CMZSP:

- Adres: Vaclavske Nam. 21, 113 60 Praha 1, Republika Czeska;
- Tel.: 420.2.241.093.12
- Fax.: 420.2.26.03.01
- E-mail: svoboda@scmvd.cz
- Osoba kontaktowa: Jiri Svoboda
- www.scmvd.cz

3.7. Model mikro-kredytów z krajów rozwijających się, tworzenie 1000 miejsc pracy rocznie: Stowarzyszenie na Rzecz Inicjatyw Gospodarczych (ADIE), Francja

Data ustanowienia: 1990

OPIS:

ADIE to stowarzyszenie, które pomaga osobom, które z jakiegoś powodu zostały wykluczone z rynku pracy w tworzeniu swoich własnych miejsc pracy, poprzez dostarczenie możliwości skorzystania przez nich z kredytu.

Ideą było przystosowanie do warunków francuskich doświadczeń związanych z mikro kredytami, które rozwinęły się znacząco w krajach Trzeciego Świata, pomagając milionom osób stworzyć dla siebie miejsce pracy. We Francji, gdzie w biedzie żyje 7 mln. ludzi, zapotrzebowanie na mikro-kredyty stopniowo wzrastało w czasie ostatniej dekady: liczba ta szacowana jest na 20 000 do 30 000 potencjalnych twórców miejsc pracy, ale może osiągnąć nawet 100 000 gdyby uproszczone zostały warunki prowadzenia działalności gospodarczej i gdyby dostępne były wystarczające środki finansowe.

Osoby chcące rozpocząć lub rozwijać działalność związaną z samo zatrudnieniem mogą kontaktować się z 22 regionalnymi oddziałami stowarzyszenia, gdzie oceniane jest studium wykonalności ich projektu, i gdzie ustanawiany jest schemat pomocy finansowej. Następnie otrzymują oni pożyczkę w wysokości od 500 do 5000 euro, którą będą musieli zwrócić w ciągu dwóch lat oraz przejdą odpowiedni wymagany trening i będą odpowiednio monitorowani. Mogą się oni starać o dalsze kredyty aż do momentu, kiedy będą w stanie sprostać wymaganiom stawianym w przypadku konwencjonalnych kredytów.

Źródła ADIE pochodzą zarówno z pieniędzy państwowych jak i prywatnych darczyńców. Stowarzyszenie podpisało porozumienia z kilkoma bankami, dostarczając im 80 % pokrycia pożyczek, ale również dostarczając pożyczek na swoje własne fundusze.

Kryteria uzyskania finansowania to m.in. żywotność projektu, niepewna sytuacja osoby starającej się (bezrobotny lub osoba o bardzo niskich dochodach), jego/jej zdolność i determinacja, jak również wsparcie ze strony środowiska. ADIE finansuje projekty we wszystkich sektorach, jednak głównie w sektorze usług, handlu detalicznym i rzemiołnictwie. Kilka przykładów to: czyszczenie okien, taksówkarze, sprzedawcy, kwaciarnie, kominiarze, styliści, stolarze, elektrycy, hodowcy ślimaków.

Podstawowe statystyki:

- Ilość miejsc pracy stw. od powst. w 1990: 11 000 (przeciętnie: 1000 na rok)
- Procent miejsc pracy stw. przez kobiety: 30 % (przeciętna krajowa: 27%)
- Roczna ilość pożyczek: 3500 w 2001 (wobec 2344 w 2000)
- Procent utrzymanych miejsc pracy po 2 latach: 70% (jak przeciętna krajowa)
- Oddziały regionalne: 22
- Siła robocza: 200 osób
- Wolontariusze: 600 osób
- Długoterminowo bezrobotni lub biorecy najniższych zarobków: 73,5% pożyczkobiorców;

Informacje o kontakcie:

- Adres: 14 rue Delambre, 75014 Paris, Francja
- Tel.: 01.42.18.57.87
- Fax.: 01.43.20.19.50
- E-mail: adie@adie.org
- www.adie.org

3.8. Firmy, będące własnością pracowniczą, trzon gospodarki słoweńskiej: ISKRAEMECO

Data ustanowienia:

- Iskrameco: 1920
- DEZAP: 1994

OPIS:

Firmy będące własnością pracowniczą, wynosiły do 23% wszystkich spółek udziałowych w Słowenii w fazie końcowej programu prywatyzacyjnego w roku 1997, i mogły spaść do 16 – 17 % w dniu dzisiejszym, pozostając zatem nadal znaczącą siłą²⁷ Pracownicy zatrudnieni w firmach, z przewagą własności pracowniczej to prawdopodobnie liczba 100 000, co oznacza 13 % całej siły roboczej kraju i 22 % personelu zatrudnionego w przedsiębiorstwach. Co więcej przedsiębiorstwa te reprezentują centralny trzon gospodarki słoweńskiej²⁸.

Iskrameco, firma będąca własnością pracowniczą, jest wiodącą firmą europejską w wytwarzaniu urządzeń i sprzętu wykorzystywanego do pomiarów, rejestracji i kontroli zużycia energii elektrycznej i mocy. Jednym ze strategicznych celów firmy jest globalizacja rynków i umiędzynarodowienie produkcji. Biorąc pod uwagę całkowity przychód i liczbę zatrudnionych, Iskrameco jest jedną z największych firm w Słowenii. Jej centrala, zawierająca również inne departamenty strategiczne, jest umiejscowiona w Krajin, podczas gdy inne formy działalności rozprzestrzenione są po całym świecie.

Pierwsze dyskusje na temat tego czy i jak rozpocząć prywatyzację firmy, rozpoczęły się pod koniec roku 1992, zaraz po tym jak przyjęte zostało w Słowenii Prawo Przekształceń Własnościowych. Na fali szerokiej debaty, Iskrameco zatwierdziło zmiany w kierunku większości własności pracowniczej jako główny cel strategiczny. Specjalny komitet złożony z przedstawicieli zarządu firmy i związków zawodowych przeprowadził całą procedurę prywatyzacji firmy. Taka struktura komitetu okazała się być bardzo pozytywna, ponieważ, poprzez przedstawicieli związków zawodowych, pracownicy posiadali stałe informacje na temat procedur prywatyzacji, i mogli w niej nawet aktywnie uczestniczyć. Na tej podstawie, pracownicy zaufali zarządowi firmy i wszystkie wątpliwości stopniowo zostały rozwiązane.

Przekształcenie firmy nastąpiło bardzo szybko jak na słoweńskie standardy, i zostało zakończone we wrześniu 1994 r., kiedy 60 % udziałów zostało przekazane w ręce pracowników obecnych i poprzednich poprzez wewnętrzną dystrybucję i wewnętrzną wyprzedaż, 20 % przekazane zostało na Fundusz Rozwojowy (fundusz powszechny, stworzony w celu zebrania udziałów i wyprzedaży ich do prywatnych inwestorów), 10% zostało przekazane na Fundusz Emerytalny i 10% na Fundusz Rekompensacyjny (również powszechny). W roku 1996, prywatny fundusz inwestycyjny przekazał swoje udziały do Funduszu Emerytalnego (Iskrameco DUS) w proporcjach odpowiadających większości udziałów Iskrameco.

W tym samym okresie, nastąpiła modernizacja procesów technologicznych, gospodarczych i produkcyjnych. Systemy linii produkcyjnych zostały zlikwidowane a następnie zintegrowano stanowiska pracy, oraz osiągnięto międzynarodowe standardy jakości ISO 9001.

²⁷ W nawiązaniu do Bozo Lednik, eks - dyrektora DEZAP;

²⁸ W nawiązaniu do Mirosława Stanojevic, wykładowcy w Instytucie Nauk Społecznych na Uniwersytecie w Ljublanie;

4 z 8 elementów wizji firmy to: “własność pracownicza”, “utrzymanie miejsc pracy”, “satisfakcja klientów, pracowników i właścicieli” oraz “technologia sprzyjająca środowisku”. Iskrameco utrzymuje również, że struktura własności i zarządzania jest ściśle powiązana z gospodarczym sukcesem firmy, ponieważ wtedy pracownicy są głęboko zaangażowani w zarządzanie i proces produkcyjny.

Iskrameco jest członkiem Słoweńskiego Stowarzyszenia Własności Pracowniczej (DEZAP), którego głównymi przejawami aktywności są:

- Lobbing na rzecz prawodawstwa sprzyjającego istnieniu i rozwojowi firm z własnością pracowniczą;
- Profesjonalną pomoc pracownikom – właścicielom;
- Rozwijanie podstaw prawnych na rzecz własności pracowniczej w przedsiębiorstwach;
- Edukacja i szkolenie pracowników – właścicieli we wszystkich dziedzinach, które związane są z własnością pracowniczą;
- Rozwijanie sieci przedsiębiorstw będących własnością pracowniczą na rzecz wzajemnej wymiany doświadczeń i wzajemnej pomocy;
- Współpraca wewnętrzna;

Podstawowa statystyka:

ISKRAMECO:

- Liczba zatrudnionych: 2115 (2000);
- Przychód: 110 mln euro w 2001 (10% wzrost w 2000), 95% to eksport;
- Inwestycje: 7.1 mln (2000)

DEZAP:

- Liczba zrzeszonych przedsiębiorstw: 9;
- Inne organizacje zrzeszone: Słoweńskie Stowarzyszenie Wolnych Związków Zawodowych (250 000 członków);

Informacje kontaktowe:

ISKRAMECO:

- Adres: SAVSKA LOKA 4, 4000 KRAJN, SLOVENIA;
- Osoba kontaktowa: Saso Peterlin, Dyrektor Finansowy; tel.: 386.4.206.4139;
- E-mail: saso.peterlin@iskrameco.si
- <http://www.iskrameco.si>

DEZAP:

- Adres: Pivovarnika 6, 1000 Ljubljana, Slovenia
- Tel.: 386.1.47.36.187
- Fax.: 386.1.23.22.157 lub 386.1.47.36.180
- Osoba kontaktowa: Petra Kozel; e-mail: petra.kozel@kiss.uni-lj.si
petrakoz@volja.net

3.9. Katalizator pomocy dla pracowników - imigrantów: Zintegrowane Centrum Usług dla Imigrantów (CSI) - Genua, Włochy,

Data założenia: 1992:

OPIS:

CSI jest stowarzyszeniem zajmującym się usługami takimi jak: sekretariat spraw społecznych, “pierwszym kontaktem”, konsultacjami prawnymi, wprowadzaniem na rynek pracy, sprawami mieszkaniowymi, mediacjami na rzecz praw imigrantów w dziedzinie kultury i edukacji. Instytucja ta została założona jako wynik inicjatywy Regionalnej Federacji na rzecz Solidarności i Zatrudnienia, komitetu koordynacyjnego złożonego z lokalnych imigrantów, związków zawodowych i lokalnych władz Genui.:

- Regionalna Federacja na rzecz Solidarności i Zatrudnienia jest stowarzyszeniem zrzeszającym wszystkich aktorów działających na rzecz rozwoju lokalnego, takich jak stowarzyszenia, konsorcja spółdzielni socjalnych, regionalne oddziały krajowych stowarzyszeń spółdzielczych, jak również związki zawodowe, przedstawiciele zwykłych przedsiębiorstw nastawionych na zysk oraz lokalnych władz państwowych;
- Komitet Koordynacyjny Imigrantów reprezentuje wszystkie organizacje zajmujące się problemem imigrantów;
- Związki zawodowe są lokalnymi przedstawicielami trzech głównych konfederacji związków zawodowych (CGIL – CISL - UIL);
- Lokalne władze Genui i lokalne władze państwowe, ponoszące odpowiedzialność za dostarczanie usług imigrantom;

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż większość zatrudnionych w tej instytucji to sami imigranci. Właściwie, zarówno sam dyrektor jak i duża część pozostałych pracowników została wyselekcjonowana z przeszkolonych imigrantów. Były ku temu dwa powody: po pierwsze powodem była wyraźna chęć włączenia liderów poszczególnych społeczności we wspólne doświadczenia, a po drugie pojawiła się potrzeba poradzenia sobie z problemami mediacji kulturowej w ramach różnych grup etnicznych.

Obok usług związanych z pierwszym kontaktem, Centrum oferuje również wiele innych usług swoim beneficjentom, poczynając od konsultacji prawnych a na dostępie do edukacji, szkoleń i zakwaterowania kończąc. Takie podejście pozwala na lepszą integrację imigrantów w ramach tkanki społecznej miasta, co pomaga rozwinąć kapitał społeczny obszarów wcześniejszej depresji.

Ta inicjatywa jest klasycznym przykładem na możliwość współpracy pomiędzy aktorami ekonomii społecznej a władzami lokalnymi w dziedzinie wspólnego wypełniania zadań, które leżą w gestii władz państwowych, ale zostają wprowadzane w życie na zasadzie partnerstwa, przy uczestnictwie jak największej ilości partnerów. Co więcej, jest to również przykład różnego rodzaju aktorów którzy mogą brać czynny udział w inicjatywach na rzecz ekonomii społecznej.

Podstawowe statystyki:

• Liczba zatrudnionych na stałe:	6
• Niematerialne inwestycje na “dobry początek” w ludziach /godzinach	2266 l /godz.
• Materialne inwestycje na “dobry początek”	66.000 euro
• Koszty bieżące działań:	76.500 euro
• Liczba spraw załatwionych w przeciągu ostatnich trzech lat:	20.000

Informacje o kontakcie: Pan Kandji Modou, Dyrektor; Via Milano 42/A-I-16126 Genova.
Tel.: + 39.010.255423/ Fax.: +39.010.256821

3.10. Jedna z głównych instytucji non - profit na Słowacji: Miejska Fundacja na rzecz Zdrowia w Bańskiej Bystrzycy;

Data założenia: 1992

OPIS:

Miejska Fundacja na rzecz Zdrowia jest przykładem który ilustruje sukces modelu miejskiej fundacji w Europie Środkowo – Wschodniej, gdzie pod koniec lat 80-tych społeczeństwu brakowało wielu struktur wspierających i mechanizmów, które dostępne były dla społeczeństw zachodnioeuropejskich.

Ludność miejscowości Bańska Bystrzica, leżącej w centrum Słowacji, systematycznie wzrastała w okresie od 1946 do 1994 r., aby osiągnąć liczbę 700 000 mieszkańców. Ten gwałtowny wzrost liczby ludności spowodował wiele problemów, zwłaszcza w dziedzinie ochrony środowiska i w infrastrukturze. W roku 1991 miasto przystąpiło do sieci “Zdrowych Miast”, projektu koordynowanego przez Światową Organizację Zdrowia, którego celem było przede wszystkim uczynić miasta, będące częścią projektu możliwie jak najbardziej przyjaznymi dla życia człowieka, w szczególności poprzez wzmacnianie *“zdrowia fizycznego, umysłowego, duchowego i socjalnego miasta poprzez szerokie i intensywne zaangażowanie i uczestnictwo w procesie podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym”*

W październiku 1994 r., przy finansowym wsparciu władz miejskich Bańskiej Bystrzycy, fundacja przekształciła się w fundację miejską. Stała się jednocześnie największą organizacją non - profit i największym granto – dawcą w regionie Bańska Bystrzica. Spełnia ona ogromną rolę katalizatora na rzecz szerokiej współpracy pomiędzy rządem, środowiskiem biznesu oraz sektorem non - profit i motywującą społeczność lokalną w rozwijaniu jej inicjatyw. Jest odpowiedzialna za większość innowacyjnych działań zmierzających do stałego rozwoju regionu w dziedzinie interwencji.

Miejska Fundacja na rzecz Zdrowia przygotowuje granty cztery razy w roku, o które mogą się starać stowarzyszenia, fundacje, organizacje non - profit i nieformalne grupy mieszkańców w miastach i dystryktach Bańskiej Bystrzycy i Zvolen. Granty są oparte na następujących kryteriach:

- w jaki sposób projekt może wpłynąć na ulepszenie lokalnego środowiska;
- w jaki sposób projekt wzmacnia współpracę obywatelską;
- zdolność grantobiorcy do wprowadzenia projektu w życie z dobrymi rezultatami;

Fundacja oferuje granty w ramach różnych programów:

- program rolniczy wspiera wzajemną współpracę pomiędzy różnymi aktywnymi grupami w ramach jednej wioski lub pomiędzy różnymi wioskami. Przykłady obszarów projektów: ochrona dzieci przed stresem i hałasem, promocja regionów o walorach turystycznych, obozy letnie dla dzieci, budownictwo lokalne, renowacje itp.;
- Program Sąsiedzki skupia się na wspieraniu działań społeczności żyjących w sąsiedztwie. Projekty zawierają: szkolenia na temat zdrowego trybu życia, tworzenie centrów rekreacji itp.
- Program Kobiety wspiera działania zainicjowane przez kobiety i skupia się na ulepszeniu warunków życia kobiet. Projekty zawierają szkolenia w zakresie zdrowia kobiet i ciąży, promocje zdrowia dzieci cygańskich, promocje kultury cygańskiej, kursy zawodowe dla cygańskich kobiet;
- Program Ogólny promuje projekty związane z podnoszeniem jakości życia w ramach lokalnej społeczności. Przykłady to: pomoc osobom niepełnosprawnym umysłowo, utrzymanie opuszczonych bloków zamieszkałych obecnie przez społeczność cygańską, zajęcia dla dzieci niepełnosprawnych, itp.

- Program na rzecz Środowiska promuje projekty takie jak kursy szkoleniowe dla dzieci na temat środowiska, czyszczenie strumieni górskich, obozy ekologiczne dla dzieci, itp.

Podstawowe statystyki:

- wyposażenie fundacji: 300 000 euro (w 2000)
- roczny budżet operacyjny: 25 000 euro
- roczna liczba grantów na projekty 130 (w 2000)
- maksymalny budżet na grant: 250 euro
- Granty:
 - lokalne NGO
 - inicjatywy nieformalnych grup społ.
 - Szkoły:
 - Wspecjalizowane instytucje:
 - Władze lokalne:

Informacje o kontakcie:

Adres: Trieborne Namestie, 297401 Banska Bystrica, Slovakia

Tel.: 088.415.6059

www.changenet.sk/nzmbb

4. Jak zdefiniować ekonomię społeczną?

przygotowane przez Bruno Roelantsa;

Najprościej, ale nie do końca zgodnie z prawdą można by ująć, że *“Nikt nie wie dokładnie co to jest, ale każdy wie, że istnieje”*. Chociaż, jak się jeszcze przekonamy, ekonomia społeczna nie została jeszcze w 100% zdefiniowana, osiągnęła już pewien poziom uznania na szczeblu Unii Europejskiej i w kilku państwach członkowskich, o czym możemy się przekonać czytając rozdział 2. Koncepcja w swojej pierwszej fazie zrodziła się we Francji, gdzie uznano ją na poziomie rządowym we wczesnych latach 80tych. Od tego momentu stopniowo się rozwijała wśród innych krajów unijnych Belgii, Hiszpanii, Włoszech, Portugalii, Szwecji, Luksemburgu, Irlandii i Wielkiej Brytanii.

Jak to zostało przedyskutowane w rozdziale 2, uznanie pojęcia ekonomii społecznej naturalnie przynosi za sobą stopniowe ustanowienie norm i standardów, zawierających przede wszystkim definicje sektora. Biała Księga Komisji Europejskiej *“Spółdzielnie w Europie Przedsiębiorstw”*²⁹, wspomniana już w rozdziale 2, dostarcza wskazówek kim są podmioty ekonomii społecznej. Ostatnia data tego dokumentu (listopad 2001) jak i daty trzech z wszystkich czterech definicji zanalizowane poniżej (luty /marzec 2002) są jasnymi oznakami, że proces ustalania norm i standardów ekonomii społecznej w UE wszedł właśnie w fazę krytyczną. Taki proces normatywny, jak każdy tego rodzaju, będzie miał również ogromny wpływ na poziomie Unii Europejskiej oraz polityk krajowych na tych przedstawicieli środowiska społeczno – ekonomicznego, którzy powinni brać udział w rozwoju koncepcji. Dlatego dla tych podmiotów bardzo ważne jest aby wiedzieć:

- czy mieszczą się w ramach uznanej i unormowanej kategorii ekonomii społecznej, na bazie definicji przytoczonych poniżej;
- jeżeli tak, to czy są w stanie i chcą brać udział w ustalaniu norm i standardów ekonomii społecznej;

Cztery definicje ekonomii społecznej przytoczone poniżej były tworzone odpowiednio ; 1) przez grupę Francuzów należących do organizacji powiązanej z podstawami koncepcji (FONDA); 2) komitet na szczycie na poziomie UE, grupujący 4 typy organizacji które samoczynnie ustawiły się w sektorze ekonomii społecznej, mianowicie spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia i fundacje (CEP-CMAF); 3) Komitet Regionów UE (COR) i 4) Komisja Europejska.

Tabela przedstawiona poniżej porównuje te 4 definicje na podstawie kilku parametrów. Spróbujemy następnie znaleźć elementy wspólne i różnice pomiędzy tymi definicjami, tak aby wyrobić sobie opinie czym jest ekonomia społeczna.

²⁹ zobacz przypis 19

4.1. Tabela zawierająca analizę głównych definicji dot. Ekonomii społecznej;

	FONDA 1989/90	CEP-CMAF 14.02.02	COR (KOMITET REGIONÓW) 12-02-02	KOMISJA EUROPEJSKA 5.02.02
ŹRÓDŁO PRAWA/LEGITYMACJA DO WYDAWANIA DEFINICJI	Twórcy dokumentu FONDY składają się z liderów z CGSCOP, Towarzystw Ubezpieczeń Wzajemnych, spółdzielni kredytowych, IDES-ESFIN, itp. Organizacje te zostały poddane konsultacjom w latach 80tych kiedy powstała koncepcja ekonomii społecznej po raz pierwszy na poziomie rządowym w Europie (zobacz również def. KR dalej). Językiem oryginalnym dokumentu jest francuski.	Jest to jedyny komitet w Europie, który grupuje wszystkie podmioty związane z ekonomią społeczną. Nazwa pochodzi od Europejskiej Stalej Konferencji Spółdzielni, Towarzystw Ubezpieczeń Wzajemnych, Stowarzyszeń i Fundacji.	Komitet Regionów Unii Europejskiej poświęcił swoją uwagę zdefiniowaniu ekonomii społecznej w przeciwieństwie do Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej, które w tym temacie nie zajęły jeszcze żadnego stanowiska. To wskazuje na mocny związek pomiędzy ekonomią społeczną a władzami lokalnymi. Oficjalne zatwierdzenie tego dokumentu zapowiadane jest na 14 marca.	W ramach Komisji Europejskiej, Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorstw została utworzona w okresie administracji Romano Prodiego. Ta nowa DG zajmuje się również spółdzielniami i towarzystwami ubezpieczeń wzajemnych, podczas gdy stowarzyszenia i fundacje pozostały powiązane z Dyrekcją Generalną ds. Zatrudnienia i Spraw Społecznych.
KONCEPCJA	“ typ przedsiębiorczości, który, w formie swojej organizacji oraz w produkcji, odpowiada, w efekcie, na obecne oczekiwania dotyczące długoterminowego rozwoju i społecznej odpowiedzialności”;	“ nie może być zmierzona wyłącznie miernikiem ekonomicznym, który jednak potrzebny jest aby osiągnąć jej cele jako społeczności pomocy wzajemnej, ale przede wszystkim oceniana jest przez swój wkład w dziedzinę solidarności, spójności społecznej i rozwoju terytorialnego (powiązań) Jest odpowiedzialna społecznie; Jest to szczególna forma przedsiębiorczości, ze specyficznymi cechami i niezaprzeczalną realnością.	“ hybryda” ze społecznymi celami i wymaganiami. Koncepcja ta ma swoje podstawy we Francji, jednak z biegiem czasu rozprzestrzenia się z jednego kraju do drugiego.	“część gospodarki w której przedsiębiorstwa są tworzone przez i dla tych którzy mają wspólne potrzeby, i są odpowiedzialne za tych którym mają służyć;

	FONDA 5.02.02	CEP-CMAF 14.02.02	COR 12-02-02	EU 1989/90 COMMISSION
PODMIOTY	Specyficzne formy przedsiębiorstw (spółdzielnie, stowarzyszenia i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych są wspomniane, jednak nie mówi się o fundacjach)	“typ przedsiębiorczości”. “zawiera organizacje takie jak spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia i fundacje”. «komponent zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego».	“przedsiębiorstwa gospodarcze produkujące produkty i /lub usługi, ale nie są to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością”; “mówiąc zwięźle spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych i inne stowarzyszenia które prowadzą działalność gospodarczą”	Specyficzne podmioty gospodarcze (spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, stowarzyszenia i fundacje);
DZIAŁALNOŚĆ	Działalność prowadzona w ramach terytorium ustanowienia; Rodzaj działalności nie jest , zgodnie z dokumentem, ograniczony;	Działalność zamyka się w ramach polityk europejskich, a więc są to: sprawy społeczne, zatrudnienie, przedsiębiorstwa i przedsiębiorczość, edukacja i badania”; “obszar społecznej ochrony, usługi społeczne, zdrowie, bankowość, ubezpieczenia, praca stowarzyszeń, produkcja rolnicza, handel wyrobami rzemieślniczymi, sektor mieszkaniowy, zaopatrzenie, prawa konsumentów, usługi sąsiedzkie, szkolenie i edukacja, obszar kultury, sportu i rozrywki”	“firmy ekonomii społecznej są bardzo ważnym partnerem dla władz lokalnych w procesie realizacji strategii rozwoju lokalnego i w procesie tworzenia lokalnego dobrobytu. To oczywiście nie przeszkadza wartościom gry fair play stosowanym przez władze lokalne lub firmy tradycyjnego sektora komercyjnego oraz przedsiębiorstwom ekonomii społecznej, uczciwie konkurującym w procesie wprowadzania strategii rozwoju lokalnego. W szczególności ekonomia społeczna może wypełnić lukę w dostarczaniu dóbr i usług których nie są w stanie dostarczyć tradycyjni uczestnicy rynku lub rząd.”	“ źródła przedsiębiorczości i pracy, gdzie tradycyjne “prowadzone przez inwestorów” struktury przedsiębiorstw mogą nie być żywotne. Są ważne, ponieważ mają swój wkład w efektywną konkurencję rynkową.

	FONDA 5.02.02	CEP-CMAF 14.02.02	COR 12-02-02	EU COMMISSION 1989/90
WARTOŚCI	Stąły rozwój/ charakter międzypokoleniowy/ kolektywne bogactwo Solidarność; Odpowiedzialność społeczna;	“dobrowolne i otwarte członkostwo, wspierane przez demokratyczną kontrolę sprawowaną przez członków. ³⁰ “solidarność, i odpowiedzialność”; autonomiczne zarządzanie i niezależność od władz państwowych”; “spójność społeczna”	Otwarte i wyraźne członkostwo, demokracja, uczestnictwo; “dodaje wartości do procesu rozwoju lokalnego i postępu społecznego poprzez tworzenie lokalnego kapitału społecznego przez pobudzanie stosunków opartych na zaufaniu społecznym, zaangażowaniu obywatelskim i uczestnictwie w życiu społ., przez stymulowanie większej spójności społ., przywracającej do życia społ. ludzi wykluczonych i zmarginalizowanych.”	“dobrowolne uczestnictwo i zaangażowanie”; demokratyczna kontrola, “autonomia i niezależność”; (fundacje zostały wyraźnie wykluczone z tej charakterystyki, ich wartości i cechy są znacząco inne niż w pozostałych trzech typach);
CELE:	<ul style="list-style-type: none"> • równowaga między terytoriami i spójność społeczna; • pokój i bezpieczeństwo; • kumulowane doświadczeń przedsiębiorstw ekonomii społecznej służy ustaleniu standardów i rozwoju narzędzi w procesie budowania modelu odpowiedzialności społecznej wszystkich przedsiębiorstw, które są opracowywane szczególnie na poziomie europejskim; 	“sprostanie nowym wyzwaniom (wzrastający brak zaangażowania na poziomie publicznym, integracja społeczna, stały rozwój, solidarność między-pokoleniowa); mierzone powinny być poprzez solidarność, spójność społeczną i powiązania terytorialne, oraz działalność gospodarczą. “rozwój społeczeństwa pluralistycznego, na rzecz większego udziału w nim obywateli, większej ilości demokracji i solidarności”	“dobra i usługi dostarczane przez “hybrydę” ze społecznymi celami i wymaganiami” “ekonomia społeczna kreuje przedsiębiorstwa społeczne i nowa kulturę przedsiębiorczości społecznej, głównie zorientowaną na włączanie grup zmarginalizowanych poprzez aktywne uczestnictwo w nowym podejściu gosp.: łączącym nowe źródła (publiczne, rynkowe i dobrowolne), w celu tworzenia nowych miejsc pracy. Dlatego ekonomia społ. odpowiada na potrzeby, na które nie umie odpowiedzieć konwencjonalny rynek ani sektor publ.	“wypełnia nowe potrzeby”; „tworzenie nowych miejsc pracy i nowych form przedsiębiorczości; wzmocnienie solidarności i spójności; wkład w integrację gospodarek krajów kandydujących”

³⁰ Nie dotyczy to fundacji, ponieważ nie ma tutaj członkostwa;

	FONDA 5.02.02	CEP-CMAF 14.02.02	COR 12-02-02	EU COMMISSION 1989/90
STRATEGIE:	<ul style="list-style-type: none"> • solidarność niezależnie od terytoriów, ryzyka czy zysku; • tworzenie wartości gospodarczych i społecznych; legitymacja gospodarki pluralistycznej; • tworzenie stałej sieci; promocja społeczeństwa pluralistycznego; • finansowanie projektów kreujących dynamikę; • chronienie niepodzielności zasobów spółdzielni, stowarzyszeń pomocy wzajemnej, wspieranie stowarzyszeń w celu kontynuowania własnych środków finansowania i szanować takie progresywne nagromadzenie; • W szczególności, dostosowanie praw konkurencji powinno być przejrzane zgodnie z decyzją Rady Europejskiej z dnia 6 grudnia 2001r. która legitymizuje różnicowane traktowanie 	<p>Wykorzystanie nadwyżek, w zależności od celów społecznych i /lub woli członków, na rzecz inwestycji lub dystrybucji (tworzenie nowych miejsc pracy, nowe przedsiębiorstwa, nowe rodzaje aktywności, kapitał inwestycyjny lub refundacyjny, usługi na rzecz członków, działalności społ- kulturalna, itp.)</p> <p>Posiada ogromne fundamenty społeczne i prowadzi swoje działania w ramach różnych form prawnych, przy okazji demonstrując swoją możliwość konkurencji i swoją możliwość rozwoju i sprostania nowym wyzwaniom społecznym i gospodarczym.</p> <p>Odpowiadają priorytetom Unii Europejskiej i jej celom strategicznym: spójności społecznej, pełnemu zatrudnieniu, walki z biedą, demokracji uczestniczącej;</p> <p>Generuje wysoko – kwalifikowane miejsca pracy, i oferuje podstawy przylegające do nowych form przedsiębiorczości i pracy.</p>	<p>“pomaga władzom lokalnym przekształcić pasywność społeczną i korzyści bycia zatrudnionym na aktywne społecznie inwestycje na rzecz stałego rozwoju.”</p> <p>“poprzez sprzężenie ducha przedsiębiorczości z celami społecznymi, może zwalczyć pasywną podległość w systemach społecznego dobrobytu. To może doprowadzić do sytuacji, w której wszyscy są wygrani i gdzie publiczne środki na usługi dla społeczeństwa wspierane są przez rynek i prace wolontariuszy. Komitet Regionów podkreśla, że wzmocnienie kruchych i młodych demokracji w ESW, rozwój mocnej ekonomii społecznej i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, np.: przez współpracę jest elementem podstawowym. Istnieje ogromna potrzeba współpracy pomiędzy UE a krajami kandydującymi. Komisja Europejska powinna ustalić podstawy tej współpracy i przygotować przykłady najlepszej praktyki, z której korzystać będą mogły kraje kandydujące, jak również promować i finansować tę</p>	<p>“posiada kluczową rolę we włączaniu swoich członków i obywateli UE całkowicie w społeczeństwo”;</p> <p>zarządzanie zgodnie z zasadą “jeden członek – jeden głos”;</p> <p>„elastyczne i innowacyjne“;</p> <p>dobrowolne uczestnictwo, członkostwo i zaangażowanie;</p> <p>dobrowolne i otwarte członkostwo;</p>

			współpracę. “przejęcie tych pozytywnych przykładów szczególnie w ramach organizacji ekonomii społecznej w krajach kandydujących, w celu wzmocnienia społecznej spójności, tworzenia zatrudnienia i demokracji...” Stworzenie programów szkoleniowych i programów nauczania;	
RELACJE POMIĘDZY LUDŹMI /SPOŁECZEŃSTWEM A KAPITAŁEM	“jest to znacząco inna forma związku dotyczącego tworzenia wartości społecznych i gospodarczych poprzez ustawienie indywidualnej osoby w centrum procesu tworzenia“; „umowa społeczna wiąże członków pomiędzy sobą łączy również przedsiębiorstwo ze środowiskiem, w jakim działa, nie odwołując się do kapitału“; „kapitał jest zredukowany do roli narzędzia finansowego ale nie nadaje żadnej mocy w ramach przedsiębiorstwa“	“prymat celów indywidualnych i społecznych nad kapitałem”; “połączenie interesów prywatnych członków /użytkowników z interesami wspólnymi”; “zużycie nadwyżki, w zależności od celów społecznych i woli członków, na inwestycje lub dystrybucje”;	“nie mające na osiągnięcie zysku”	“podstawowy cel nie jest związany z obrotem kapitału”

Główne wspólne mianowniki i cechy

Podmioty: Najbardziej restrykcyjną definicją dotyczącą podmiotów jest definicja Komitetu Regionów, która rozpoczyna się od stwierdzenia, iż są to “mniej więcej spółdzielnie, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych oraz stowarzyszenia, które prowadzą działalność gospodarczą”. Istnieje całkowita zgodność pomiędzy tymi czterema definicjami na temat faktu, iż spółdzielnie i towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych są częścią ekonomii społecznej. W odniesieniu do stowarzyszeń, ekonomia społeczna zawiera te, które prowadzą działalność gospodarczą. Jeżeli chodzi o czwarty filar instytucjonalny, mianowicie fundacje, 2 z 4 definicji (Komitetu Regionów i FONDA) nie wspominają o nich.

Działalność: Nie ma żadnej wyznaczonej granicy w dziedzinie sektorów w jakich działają podmioty ekonomii społecznej. Wspólny mianownik występuje w przypadku zasięgu działania oraz produkcji dóbr społecznych. Fonda i Komitet Regionów w swoich tekstach czynią ściśle powiązanie z terytorium i rozwojem lokalnym. Tekst CEP-CMAF czyni to samo w sposób bardziej pośredni, poprzez wymienienie rodzajów działalności, które ściśle związane są z terytorium. Tekst Komitetu Regionów wspomina następnie o dostarczaniu dóbr społecznych, z których jednym jest tworzenie nowych miejsc pracy, wspomniane we wszystkich 4 definicjach.

Wartości: a) solidarność i spójność społeczna; b) odpowiedzialność społeczna i zaangażowanie; c) demokracja i uczestnictwo; d) autonomia i niezależność wydają się być głównymi wspólnymi mianownikami ekonomii społecznej we wszystkich czterech definicjach. Inne wartości, kompatybilne z poprzednimi, są dodawane w niektórych definicjach, jak np.: charakter integracyjny (Fonda), zaufanie i pewność (Komitet Regionów). Jakkolwiek, zarówno definicja CEP-CMAF jak i Komisji Europejskiej przyznają że niektóre z wartości, a szczególnie demokracja i uczestnictwo, nie tyczą się fundacji.

Cele: konsensus pomiędzy wszystkimi czterema definicjami polega na tym, iż we wszystkich stwierdza się, że ekonomia społeczna radzi sobie z wypełnianiem potrzeb, których nie mogą wypełnić inne sektory. Te potrzeby to: spójność społeczna i równowaga (zawierające tworzenie miejsc pracy, zachęcanie przedsiębiorczości, stabilność rynków) oraz konstrukcje społeczeństwa pluralistycznego, uczestniczącego, demokratycznego i opartego na solidarności.

Strategie: wszystkie cztery definicje wskazują na potrzebę tworzenia sieci współpracy i uczestnictwa obywateli na poziomie lokalnym, tworzeniu mocnych powiązań pomiędzy terytoriami, przedsiębiorczości i celów społecznych, i wspomaganiu mechanizmów finansowych w celu wzmocnienia powiązań między terytorialnych (np.: poprzez inwestycje społeczne czy niepodzielność zasobów).

Relacje pomiędzy ludźmi /społeczeństwem i kapitałem: wszystkie cztery definicje potwierdzają że ekonomia społeczna jest scharakteryzowana przez prymat celów indywidualnych i społecznych nad kapitałem.

5. Znaczenie ekonomii społecznej w rozwoju lokalnym i terytorialnym - Luigi Martignetti,

REVES – Europejska Sieć Miast i Regionów na rzecz Ekonomii Społecznej;
reves@revesnetwork.net

Z różnych punktów widzenia, ekonomia społeczna odgrywa kluczową rolę na poziomie lokalnym. W celach zwięzłości i jasności, powinniśmy wspomnieć na główne cechy, które wiążą ekonomię społeczną z rozwojem lokalnym:

- jakość zatrudnienia;
- mocno osadzony kapitał społeczny;
- wzmacnianie demokracji;
- partnerstwo pomiędzy władzami lokalnymi i podmiotami ekonomii społecznej;

Jakość zatrudnienia:

Po pierwsze, jako narzędzie przedsiębiorczości, przedsiębiorstwa społeczne są kluczowymi podmiotami w tworzeniu miejsc pracy na poziomie lokalnym, w różnych dziedzinach: w niektórych przypadkach, przedsiębiorstwa społeczne stały się głównymi pracodawcami na poziomie lokalnym. Dzieje się tak z dwóch głównych powodów. Z jednej strony, ekonomia społeczna, już na podstawie swojej definicji, jest osadzona w gospodarce lokalnej (w przeciwieństwie do gospodarki globalnej). Właściwie rodzaj produktów wytwarzanych przez wiele przedsiębiorstw społecznych jest z samej ich natury lokalny, ponieważ produkują one tzw. “dobra powiązane”. Dobra te są charakteryzowane jako takie, które wymagają jednoczesnej obecności producenta i beneficjenta tych produktów (np.: klienta).

Po drugie, wiele obszarów, w które włączone są podmioty ekonomii społecznej, charakteryzowane są przez schemat intensywności siły roboczej, dlatego przedsiębiorstwa te wzbudzają tworzenie dużej ilości nowych miejsc pracy. Na przykład, można przytoczyć pewne doświadczenia spółdzielni wiejskich w krajach skandynawskich czy w Irlandii, gdzie właściwie wszyscy mieszkańcy wsi są włączeni w prace lub zatrudnieni we wspólnej spółdzielni. W podobny sposób, można by odnieść skojarzenia do doświadczeń konsorcjów spółdzielczych we Włoszech lub konsorcjów spółdzielni w Hiszpanii, które głównie zajmują się dostarczaniem usług dla ludności. Bardzo często, podmioty ekonomii społecznej są głównymi pracodawcami, zatrudniając każde nawet ponad 1000 pracowników.

Mocno osadzony kapitał społeczny:

Jakkolwiek znaczący, to jednak aspekt ekonomiczny nie jest tym najważniejszym, aspektem wpływu ekonomii społecznej na lokalne środowisko. Jak często się stwierdza, ekonomia społeczna odgrywa kluczową rolę zarówno w budowaniu jak i ulepszaniu lokalnie osadzonego kapitału społecznego. Tym wyrażeniem z reguły określamy wartości całkowitych powiązań społecznych jak również lokalną solidarność w ramach poszczególnych terytoriów.

Wzmacnianie demokracji:

Tak jak ogólnie ekonomia, ekonomia społeczna kreuje mocne powiązania pomiędzy różnymi grupami zakorzenionymi na tym samym terytorium (moglibyśmy prościej powiedzieć: pomiędzy producentami i odbiorcami, pamiętając o tym, iż w niektórych przypadkach te dwie grupy mogą częściowo się pokrywać). Sposób w jaki te powiązania są tworzone, jak również ogólne postępowanie społeczności, jest rezultatem wewnętrznych cech charakterystycznych przedsiębiorstwa socjalnego, mianowicie wewnętrznej demokracji. Pewnym jest, że struktura

tych przedsiębiorstw kreuje wewnętrzną arenę szkolenia jej uczestników do pełnego uczestnictwa w demokracji.

W tradycyjnych przedsiębiorstwach o znaczeniu kapitałowym, brak tego aspektu często tworzy zwarcie pomiędzy wewnętrznym środowiskiem pracy (gdzie pracownicy spędzają większość czasu) a środowiskiem zewnętrznym (społeczno – politycznym). Przeciwnie, przedsiębiorstwa społeczne mogą być widziane jako kontynuacja mechanizmów społeczeństwa obywatelskiego i demokracji.

Partnerstwo pomiędzy władzami lokalnymi a podmiotami ekonomii społecznej:

Aspekty pokrótce zsumowane powyżej pozwalają nam krótko rozważyć związki pomiędzy ekonomią społeczną a władzami lokalnymi (miejskimi, państwowymi, regionalnymi lub innymi typami władz wybieranych na poziomie lokalnym).

Szczegółowa analiza powiązań pomiędzy lokalnymi i regionalnymi władzami a ekonomią społeczną została przeprowadzona przez Komitet Regionów Unii Europejskiej w dokumencie pod nazwą: *“Powiązania pomiędzy władzami lokalnymi a regionalnymi i organizacjami ekonomii społecznej: udział w zatrudnieniu, rozwój lokalny i spójność społeczna”*³¹.

Na podstawie tego głównego dokumentu, podkreślmy poniżej kilka kluczowych aspektów tych powiązań. W demokracji przedstawicielskiej, władze wybierane na szczeblu lokalnym mają wyraźny i jasny mandat od swoich wyborców i muszą przed nimi odpowiadać. W takim razie można by zadać pytanie, w jaki sposób aspekty uczestnictwa w ramach ekonomii społecznej scalają się z demokracją przedstawicielską.

Właściwie, jak pokazują doświadczenia, nie ma żadnego kontrastu ani sprzeczności pomiędzy tymi dwoma aspektami. Przeciwnie, doświadczenia rozwiniętej w ramach ekonomii społecznej postawy uczestnictwa i odpowiedzialności dostarczają silnego wsparcia demokracji przedstawicielskiej, poprzez stałe wspieranie i nadzór nad wybranymi przedstawicielami.

Doświadczenia w kilku krajach i regionach pokazują że dialog i istnienie mechanizmów wzajemnego informowania się, konsultacji, wspólnego programowania, a w niektórych przypadkach nawet podziału władzy, wzmocniło zaufanie dla demokracji przedstawicielskiej i rozwinęło poczucie przynależności do społeczności.

Nietrudno jest zauważyć jak miasta stają się coraz bardziej zaangażowane w partnerstwo pomiędzy władzami lokalnymi a podmiotami ekonomii społecznej. Można również zauważyć wzrastający udział obywateli w wyborach na szczeblu lokalnym.

Możemy więc podsumować, że silna inspiracja lokalna dla ekonomii społecznej oznacza dodatkowe bogactwo lokalnych terytoriów, które powinno być w pełni wykorzystane poprzez tworzenie stabilnego i długoterminowego, demokratycznego, odpowiedzialnego i jasnego partnerstwa.

³¹ Dostępne na stronie: www.cor.eu.int

6. Typy polityki publicznej nacełowanej na organizacje ekonomii społecznej - oparte na danych CIRIEC - International,

CIRIEC – International (Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji na temat Gospodarki Państwowej, Prywatnej i Spółdzielczej);

6.1. Polityka Zasilania dotycząca Struktur Organizacji Ekonomii Społecznej;

Środki instytucjonalne	Uznanie jako podmiotu prywatnego Uznanie niezależności podmiotu w wyborze rodzaju działalności gospodarczej; Eliminacja /rekompensata za przeszkody prawne związane z programowaniem różnic statutowych; Uznanie jako podmiotu mogącego ubiegać się o udział w Programach Polityki Państwowej (podmiot wykonawczy) Uznanie jako podmiotu pomocnego w realizacji polityki państwowej (podmiot wspólnie decydujący); Środki wsparcia finansowego;
Środki Finansowe	Zróznicowane instrumenty wsparcia finansowego (fundusze promocyjne, alokacja przychodów z loterii)
Środki wsparcia poprzez usługi	Istnienie organizacji publicznych które wspierają ekonomię społeczną następującymi usługami: ☐ Informacja ☐ Edukacja; ☐ Tworzenie sieci współpracy; ☐ Doradztwo techniczne, handlowe; ☐ Badania;
Środki poszerzania idei i edukacji;	Tworzenie w środowisku opinii publicznej podejścia do ekonomii społecznej pełnego respektu i wiedzy;

6.2. Polityka Zapotrzebowania dotycząca działalności organizacji ekonomii społecznej ;

Nabywanie rządowe na różnych poziomach > klienci organizacji ekonomii społecznej
Preferencje nabywcze w sektorach społecznym i ogólnym (bliskość usług) > “Nowa polityka keynsovska wyartykułowana na poziomach niższych niż rządowy”: ☐ Zredukowanie efektów wykorzystanie w gospodarce narodowej rezultatów postępu technicznego; ☐ Ogromny wpływ na lokalne środowisko; ☐ Pokrywanie niezaspokojonych potrzeb;
Pozytywna Dyskryminacja organizacji ekonomii społecznej w publicznym zaopatrzeniu w następujące usługi: ☐ "Quart coopératif" we Francji ☐ Socjalne klauzule i włączanie; ☐ Pozytywna i niewypowiedziana dyskryminacja lokalnego i regionalnego rządu we Włoszech;
Problemy związane z brakiem regulacji dotyczących związków pomiędzy sektorem publicznym a społecznym w dostarczaniu następujących usług: ☐ Stabilność umów dot. usług ☐ Terminowe płatności;
Model operacyjny zapotrzebowania na wypłacalność (usługi czekowe lub czeki na rzecz przedsiębiorstw)

6.3. Polityka związana z zatrudnieniem w organizacjach ekonomii społecznej;

Główne zasady: <ul style="list-style-type: none">☐ Polityka tworzenia miejsc pracy powiązana z potrzebami o charakterze społecznym, które nie są zaspokojone ani przez państwo ani przez rynek;☐ Polityka naceLOWANA na pracowników niepełnosprawnych na rynku pracy (powyżej 40 roku życia oraz młodzież);
Środki wspierające tworzenie zatrudnienia / stabilizacja w ramach ekonomii społecznej: <ul style="list-style-type: none">☐ Bezpośrednie tworzenie miejsc pracy poprzez koszty pracy (głównie w obszarze społecznym i ogólnym);☐ Pomoc w kolektywnym samo zatrudnianiu osób bezrobotnych;☐ Pomoc w ustabilizowaniu zatrudnienia w ramach sektora ekonomii społecznej (dostęp do warunków członka stowarzyszonego ; unikanie /zapobieganie /rozwiązywanie problemów;☐ "getteizacja" miejsc pracy w ten sposób stworzonych, "efekt zastąpienia";☐ Nieadekwatna jakość tego typu miejsc pracy jeżeli jest wspierana przez jakość nowo zaoferowanych usług;
Środki pomocowe na rzecz szkolenia zawodowego w ramach organizacji ekonomii społecznej: <ul style="list-style-type: none">☐ Ogólne ramy, bez wyszczególnionych środków na szkolenie;☐ Przedsiębiorstwa wprowadzania na rynek pracy i w życie społeczne;
Inne środki związane z polityką zatrudnienia <ul style="list-style-type: none">☐ Usługi konsultacyjne, lokalowe i doradcze w dziedzinie zatrudnienia☐ Dystrybucja środków na rzecz zatrudnienia (praca na pół etatu)

Źródło: "Empleo y Economía Social en la Unión Europea: Una Síntesis" (Zatrudnienie I I ekonomia społeczna w Unii Europejskiej: synteza) , opr. Rafael Chaves i Jose Luis Monzón, Valencia University, w Informe-Memoria de la Economía Social 1999, CIRIEC-España, Valencia: str. 61-80.

Dokument w języku hiszpańskim jest skróconą wersją analizy CIRIEC – International z roku 1998 przeprowadzonej w 15 krajach UE i zatytułowana "Les entreprises et organisations du troisième système: un enjeu stratégique pour l'emploi". Analiza ta koordynowana była przez B.Thiry, D.Demoustier, R.Spear, E.Pezzini, J.L. Monzon i R. Chaves.

7. Dane na temat zatrudnienia w ekonomii społecznej w Unii Europejskiej - oparte na danych CIRIEC - International,

Tabela 7.1 Zatrudnienie w ekonomii społecznej w krajach UE;

Kraj	Zatrudnienie Całkowite (EFT) ³²	% zatrudnionych obywateli pobierających pensje
Austria	233,662	8.0
Belgia	206,127	7.1
Dania	289,482	13.8
Finlandia	138,580	8.1
Francja	1,214,827	6.8
Niemcy	1,860,861	6.4
Grecja	68,770	3.3
Irlandia	151,682	15.8
Włochy	1,146,968	8.2
Luxemburg	6,740	4.6
Holandia	769,000	16.6
Portugalia	110,684	3.5
Hiszpania	878,408	9.9
Szwecja	180,793	5.8
Wielka Brytania	1,622,962	8.4
Całość	8,879,546	

Źródło: analiza CIRIEC-International już wspomniana przeprowadzona w latach 1998 – 1999 w 15 krajach UE.

Tabela 7.2. Ewolucja zatrudnienia w wybranych sektorach i krajach

Kraj	Liczba zatrudnionych	Ewolucja zatrudnienia
Spółdzielnie Pracy	164,352	+10% od 1990 do 1995
Przedsiębiorstwa pracy chronionej (SAL)	62,567	+17% od 1995 do 1998
Hiszpania		
Spółdzielnie Rolnicze	17,416	-2.4% od 1994 do 1996
Portugalia		
Spółdzielnie dystrybucyjne	32,000	-11% od 1992 do 1997
Szwecja		
Banki spółdzielcze	1,137,000	+0.7% od 1994 do 1996
Francja		
Towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych	1,078	-6.4% od 1991 do 1996
Holandia	245,000	+5% rocznie
Stowarzyszenia sektora zdrowotnego i socjalnego		
WB	168,000	+4.5% od 1990 do 1995
Stowarzyszenia sektora szkolenia i badań		
Niemcy	41,801	+2.5% rocznie (+7.8% pomiędzy 1994 i 1997).
Stowarzyszenia sektora kultury, sportu i rozrywki		
Dania		

Źródło : Tamże;

8.

³² Równoznaczne z zatrudnieniem pełnoetatowym;

9. Korzenie koncepcji ekonomii społecznej i jej rozprzestrzenienie się w świecie.

8.1. Cztery korzenie ideologiczne ekonomii społecznej i ich obecny wpływ – opr. Adam Piechowski – Koordynator Spraw Międzynarodowych Krajowej Rady Spółdzielczej, Polska;

Współczesna ekonomia społeczna, podobnie jak i ruch spółdzielczy, posiada korzenie mocno osadzone w przeszłości, w koncepcji filozofii społecznej, która pojawiła się w XIX w., ale przetrwała do dnia dzisiejszego, będąc oczywiście podmiotem długo trwającej ewolucji. Te koncepcje odnoszą się do idei socjalizmu, liberalizmu i solidaryzmu chrześcijańskiego.

Pierwsi francuscy socjaliści utopijni – Claude Henri de Saint-Simon i Charles Fourier – krytykowali współczesny im system kapitalistyczny i rozpoczęli propagowanie idei całkowitej przebudowy systemu państwa i ustanowienia nowej struktury społecznej, jak również nowego rodzaju stosunków pracy; to “nowe społeczeństwo” miało być oparte na dobrowolnych stowarzyszeniach produkcyjnych takich jak “falangi” Fouriera. Robert Owen, zainspirowany przez te idee, głęboko wierzył, że głównym celem każdej działalności społecznej jest wykreowanie “nowego człowieka”, co może być osiągnięte tylko poprzez całkowitą przebudowę warunków ekonomicznych i społecznych które kształtują ludzką świadomość. Taka przebudowa może być osiągnięta poprzez wprowadzenie pełnej kooperacji pomiędzy wszystkimi indywidualnymi jednostkami na wszelkich polach działalności gospodarczej i połączeniu tych jednostek w dobrowolne stowarzyszenia społeczno-gospodarcze, takie jak “wioski Owena” lub spółdzielnie. To właśnie idea Owena była tą, która stworzyła podstawy dla pierwszej (lub raczej uznawanej powszechnie za pierwszą) spółdzielni założonej w Rochdale w Wielkiej Brytanii w roku 1844. Zwolennicy koncepcji utopijnych socjalistów, później związani z ruchem socjalistycznym (a w efekcie końcowym niekiedy z komunistycznym) oraz robotniczym, jak również idealisci marksistowscy, zawsze wierzyli, że najważniejszym celem wszystkich działań o charakterze społecznym, łącznie z działalnością spółdzielni i związków zawodowych, powinno być przekształcanie całego społeczeństwa według kolektywnych wzorów, co skłaniało do realizacji nie tyle interesów indywidualnych jednostek, lecz grup i klas społecznych. Nie lekceważyli oni gospodarczej roli spółdzielni we wspieraniu najbiedniejszych grup społeczeństwa w osiąganiu wyższych standardów życia, ale uwypuklali ich rolę edukacyjną i inne nieekonomiczne kolektywne korzyści związane z członkostwem i ukierunkowywali je na zmianę świadomości społecznej i przygotowanie przyszłej rewolucji poretariackiej. To samo dotyczyło innych typów organizacji społecznych.

Idea Charlesa Gide’a, również powstała na bazie koncepcji socjalistów, zamiast rewolucji społecznej proponowała ewolucyjne przekształcenie społeczności lokalnych, państw i wreszcie społeczeństwa całego świata w wielką “rzeczpospolitą spółdzielczą”. Miało to zostać osiągnięte przez samopomoc, samo-organizację społeczeństwa, poprzez różne formy spółdzielni, stowarzyszeń społecznych itp., które na bazie dobrowolności, wypełniałyby wszystkie funkcje wcześniej realizowane przez organy władzy państwowej i z biegiem czasu zastąpiłyby je. Taka wizja, nazwana “pan – kooperatyzm”, była oczywiście utopijna, ale przez podkreślenie roli samo-organizacji społeczeństwa, braterstwa, solidarności społecznej, demokracji, sprawiedliwości społecznej i przezwyciężania wykluczenia społecznego, stała się bardzo bliska współczesnym ideom ekonomii społecznej i może być uważana za jedno z jej głównych źródeł.

Dwa inne ideologiczne źródła ekonomii społecznej, liberalizm i solidaryzm chrześcijański, nie miały aż takich ambicji całkowitej rekonstrukcji istniejącego społeczeństwa – ukierunkowywały się raczej na ochronę i zabezpieczenie jego struktur, możliwe ulepszenie i bardziej sprawiedliwe regulowanie potrzeb wszystkich grup społecznych. Według koncepcji liberalizmu (a później neo-liberalizmu), społeczeństwo jako całość (jak również mniejsze grupy społeczne) nie istnieje jako oddzielny byt i jest tylko zbiorem indywidualnych jednostek powiązanych w ogromnej sieci różnego rodzaju oddziaływaniami. Najwyższym dobrem społecznym jest pełna autonomia wszystkich jednostek i ich prawo do realizacji swoich indywidualnych potrzeb, łącznie z bogaceniem się. Ponieważ tak naprawdę prawdziwe społeczeństwo nie istnieje, nie ma również pojęcia “dobra ogólnospołecznego”, a w relacjach pomiędzy jednostkami kluczową rolę odgrywa korzyść ekonomiczna. Naturalnie, rozwijanie stałej współpracy ekonomicznej pomiędzy jednostkami będzie bardziej korzystne dla nich niż tworzenie konfliktów. I tylko z tego stricte pragmatycznego powodu (a nie z żadnych innych powodów moralnych, jak w przypadku innych filozofii społecznych) uzasadnione jest znalezienie instytucji które zminimalizują konflikty i pomogą w utworzeniu związków współpracy. W ramach takich instytucji spółdzielnie i inne dobrowolne stowarzyszenia mają do odegrania bardzo ważną rolę. Jeden z ojców założycieli ruchu spółdzielczego – Herman Schulze-Delitzsch – był zwolennikiem tej właśnie koncepcji. Pierwsze banki spółdzielcze (a później inne formy spółdzielni), które założył w Niemczech skupiały się na wspieraniu nie najbiedniejszych grup społecznych, ale tych którzy coś już osiągnęli: drobnych i średnich przedsiębiorców, rzemieślników, i rolników, którym się w miarę dobrze powodziło. Zgodnie z koncepcjami liberalnymi, poprzez wspieranie ich w ich indywidualnym rozwoju gospodarczym, przyczynimy się do tworzenia nowych miejsc pracy, do tworzenia ogólnego dobrobytu i awansu biedniejszych grup społecznych. Zwolennicy koncepcji H. Schulze-Delitzscha byli zawsze wrażliwi na wymiar przedsiębiorczy swoich organizacji, ale uczuleni również na sprawy autonomii członków organizacji i wewnętrzną demokrację. Dlatego idee liberalne powinny również znaleźć się wśród źródeł współczesnej ekonomii społecznej.

Trzecie źródło – solidaryzm chrześcijański – ma kilka cech wspólnych z doktrynami, zaprezentowanymi powyżej. Nawiązując do nauki społecznej Kościoła Rzymsko-Katolickiego, która znalazła pełne odzwierciedlenie swych idei w encyklice “Rerum Novarum” papieża Leona XIII (1891), społeczeństwo jest istniejącym w rzeczywistości (jak w koncepcjach socjalistycznych) zbiorem jednostek, łączących fizyczne i duchowe aspekty jednostek ludzkich i połączonych wieloma różnymi naturalnymi więziami. Fundamentalnym elementem struktur społecznych jest rodzina; kluczowa rola w organizacji społeczeństwa jest odgrywana przez podział pracy. Ten cel może zostać osiągnięty przez różnego rodzaju “korporacje”, w tym małe grupy oparte na solidarności chrześcijańskiej i umożliwiające społeczne i ekonomiczne włączanie jednostek indywidualnych i rodzin w główny nurt społeczeństwa. Spółdzielnie są jedną z form takich korporacji. Pierwsze spółdzielnie odpowiadające tej koncepcji zostały założone na długo przed opublikowaniem encykliki wspomnianej powyżej. Ich ojcem założycielem był Friedrich Wilhelm Raiffeisen, który pierwszy założył spółdzielnie oszczędnościowo-kredytowe działające głównie w najbiedniejszych regionach wiejskich. Również inne spółdzielnie Raiffeisena były zwykle małe, zakotwiczone w lokalnych społecznościach, oparte na mocnych więziach pomiędzy członkami, wzajemnym zaufaniu, ideach samopomocy i dobrowolności pracy dla dobra wspólnego.

Wszystkie te trzy koncepcje (lub cztery, jeżeli uznamy “pan-kooperatyzm” za osobną koncepcję), są obecne we współczesnym ruchu spółdzielczym w Europie. W niektórych

krajach (np. we Włoszech), poszczególne ogólnokrajowe organizacje spółdzielcze nawiązują do różnych koncepcji, istniejąc równolegle ze sobą. W innych krajach, jedna z doktryn osiągnęła w pewnym momencie dominującą pozycję, czasami w wyniku naturalnej ewolucji lub lokalnych tradycji, a czasami jako efekt polityki państwa, jak w przypadku byłych państw komunistycznych, gdzie jedyny dopuszczalny typ spółdzielni był to typ socjalistyczny (lub bardziej karykatura typu socjalistycznego) stricte podporządkowany władzy państwowej. Obecnie, niektóre z odrodzonych spółdzielni nawiązują do innych źródeł – jak na przykład nowe polskie spółdzielcze kasy oszczędnościowo–kredytowe (SKOK-i), które postrzegają się jako kontynuatorzy “Kas Stefczyka” sprzed II Wojny Światowej: małych kas oszczędnościowych i kredytowych, polskiej odmiany spółdzielni Raiffeisena. Niektóre banki spółdzielcze również przypominają o tradycji “Banków Ludowych”, banków spółdzielczych zorganizowanych w regionie poznańskim w XIX wieku w nawiązaniu do zasad Schulze-Delitzscha.

Koncepcja ekonomii społecznej byłaby pewnie dużo bogatsza i łatwiejsza do zaakceptowania w krajach gdzie to pojęcie jest nieznanie lub bardzo słabo znane, jeżeli wszystkie te trzy (lub cztery) doktryny – sprzeczne, ale paradoksalnie prowadzące do tych samych celów społecznych – traktowane by były w równoprawny sposób.

8.2. W jaki sposób koncepcja ekonomii społecznej rozszerza się na inne regiony niż Europa - Claudia Sanchez Bajo,

Koncepcja ekonomii społecznej przekroczyła granice regionu Europy, szczególnie w kierunku kontynentu amerykańskiego, gdzie debaty i dyskusje na ten temat ciągle rosną. Ze względu na brak miejsca, powinniśmy tylko po krotce wspomnieć kilka przykładów inicjatyw narodowych i międzynarodowych projektów badawczych.

W północnej Ameryce, Quebec może być uważany za centrum intelektualnej aktywności ekonomii społecznej. W 1987 r. Uniwersytet Quebecu w Montrealu ustanowił specjalny Wydział Spółdzielczy, na którego czele stanął Guy-Bernier, we współpracy z Montrealską Federacją Desjardin, składającą się ze spółdzielczych kas oszczędnościowych. Od tego momentu, przeprowadzono mnóstwo analiz i badań nie tylko w sektorze spółdzielczym, głównie związanych ze spółdzielniami oszczędnościowymi i kredytowymi, ale również w ekonomii społecznej jako całości.³³ W roku 2001, Wyższa Szkoła Zarządzania, we współpracy z wyżej wymienionym wydziałem, założyły dwuletnie studia MBA na temat przedsiębiorstw zarządzanych kolektywnie które skupiają się na spółdzielniach, przedsiębiorstwach ekonomii społecznej, filantropijnych i stowarzyszeniach non-profit, stowarzyszeniach pomocy wzajemnej i organizacjach międzynarodowych.³⁴

W Ameryce Centralnej, ruch spółdzielczy Costa Rican zorganizował w 2000 r. *Pierwsze Krajowe Sympozjum Ekonomii Społecznej*. Skupiło się ono na definicji samej koncepcji, na wymianie doświadczeń z innymi krajowymi organizacjami (w Środkowej i Południowej Ameryce i w Europie), jak również na strategicznych działaniach w przyszłości. Inną istotną

³³ zobacz: <http://www.er.uqam.ca/nobel/ccgb/cahiers.html>

³⁴ zobacz: <http://www.er.uqam.ca/nobel/ccgb/MBA.html>

cechą było to, iż starano się uporać z pytaniem o kwestie wolnego handlu w ramach organizacji ekonomii społecznej na szczeblu międzynarodowym.³⁵

W Brazylii, jak wyjaśnia Paul Singer³⁶; nastąpiło odrodzenie ekonomii społecznej, w ramach różnych modeli w latach 90tych. Pierwszym modelem jest tworzenie przedsięwzięć opartych na solidarności firm kapitalistycznych które albo przechodzą kryzys albo bankrutują i które są przejmowane przez samych pracowników tej firmy za pomocą związków i wyspecjalizowanych jednostek.³⁷ Drugim modelem jest tworzenie różnych rodzajów spółdzielni w ramach struktur reformy agrarnej ustanowionej przez MST – Ruch na rzecz Rolników. Trzecim modelem jest formowanie spółdzielni opartych na bazie organizacji osób bezrobotnych i pracowników wykluczonych ze społeczeństwa.³⁸ Czwartym modelem jest ten prowadzony przez związki pracownicze CUT i system rolniczych kas kredytowych³⁹

Badania Singera były częścią szerszego międzynarodowego programu badawczego finansowanego przez dwie fundacje, MacAthurę i Gulbenkian, zwanego “Odnajdywanie Emancypacji Społecznej”, w ramach którego prof. Boaventura de Sousa Santos⁴⁰ (dyrektor Centrum Studiów Społecznych, na Wydziale Ekonomii, Uniwersytet w Coimbra, Portugalia) gra bardzo ważną rolę, i który został przeprowadzony na podstawie badań w Brazylii, Portugalii, Indiach, Południowej Afryce i innych krajach. Projekt rozpoczął się w styczniu 1999 r., a podsumowany został w grudniu 2001. W jego ramach pracowały cztery transnarodowe grupy robocze, z których jedna zajmowała się stricte ekonomią społeczną. Dokumenty i wywiady mają zostać opublikowane w roku 2002.⁴¹

Brazylia również gościła Międzynarodowe Forum Społeczne ze specyficznymi warsztatami nazwanymi “*Ekonomia solidarności, filar globalizacji ucłowieczonej*”. Pod różnymi nazwami takimi jak: ekonomia solidarności, ekonomia społeczna, solidarność społeczno – ekonomiczna, ekonomia ucłowieczona, ekonomia powszechna i ekonomia sąsiedztwa, warsztat wyłowił wiele przykładów ekonomicznych i społecznych więzi, które pomocne są w ulepszaniu jakości życia jednostek. Warsztat podkreślił, że ich korzenie są zróżnicowane a ich kulturowa dynamika podzielona, od przykładów wzajemności międzyludzkiej do przykładów spółdzielni, stworzonych w Rochdale, w Anglii, w połowie wieku XIX. Następnie uczestnicy warsztatu wydali oświadczenie, iż wszystkie te przykłady posiadają pewne punkty wspólne: uznanie wartości ludzkiej pracy, zaspokojenie potrzeb wszystkich na bazie kreatywności technologicznej i działalności gospodarczej, uznanie praw kobiet i ich miejsca w gospodarce,

³⁵ zobacz: “*Economia Social: Experiencias y Estrategias – Ponencias y Conclusiones del I Simposio de Economia Social, San Jose, 23-24 marca, 2000*”; San Jose de Costa Rica: Asamblea de trabajadores del Banco Popular y de Desarrollo Comunal, 2000.

³⁶ “Ostatnie odrodzenie ekonomii solidarności w Brazylii”, zobacz: <http://www.ces.fe.uc.pt/emancipa/research/en/difusao.html>

³⁷ Przykłady pochodzą z Krajowych Stowarzyszeń Pracowników w Firmach Samozarządzanych (Associação Nacional de Trabalhadores em Empresas de Autogestão) i z Unisolu. Singer analizuje również Conforja, ogromna odlewnia, która została przejęta przez cztery spółdzielnie pracowników;

³⁸ Trzeci model prowadzony jest przez Caritas (jednostkę Krajowej Rady Biskupów Brazylii [Conselho Nacional dos Bispos do Brasil]), Inicjatywę Obywatelską Przeciw Biedzie i na rzecz Życia (Ação da Cidadania Contra a Miséria e pela Vida) oraz Technologiczny Inkubator Spółdzielni Powszechnych (Incubadoras Tecnológicas de Cooperativas Populares), który jest powiązany z różnymi brazylijskimi Uniwersytetami;

³⁹ CUT, największa federacja związkowa w kraju, założyła Agencję Rozwoju Solidarności (Agência de Desenvolvimento Solidário) a system CRESOL, sieć wiejskich kas kredytowych, jest w fazie gwałtownej ekspansji na południe Brazylii;

⁴⁰ zobacz: http://www.ces.fe.uc.pt/ces/cv/boaventura_de_sousa_santos.html

⁴¹ po więcej informacji zobacz: <http://www.ces.fe.uc.pt/emancipa/en/index.html>

poszukiwanie związków opartych na szacunku, oraz wartości współpracy i solidarności.⁴² Warsztat zakończył się listą 18 propozycji na dalszą pracę. Propozycje te zawierały np.: rozwinięcie koncepcji społecznej skuteczności, definicje metodologii badań, pomiaru i wartości przedsiębiorstw ekonomii społecznej; wprowadzenie zasad etycznych w każdy rodzaj działalności gospodarczej; zadanie, aby wszystkie wielostronne instytucje finansowe (MOH, MFI, Bank Światowy itp.) zawarły ekonomię społeczną w swoich programach jako bezwzględny komponent ciągłego i wielo-poziomowego rozwoju ludzkości; utworzenie sieci i strategii informacyjnej, oraz ściślejszą współpracą z władzami lokalnymi.

8.3. Rozpoczęcie międzynarodowej standaryzacji ekonomii społecznej: OECD i MOP – opr. Przez Bruno Roelantsa;

Program LEED (Gospodarka Lokalna i Rozwój Zatrudnienia) prowadzony przez OECD (Organizację Rozwoju Gospodarczego i Współpracy w Europie) *“identyfikuje, analizuje i rozszerza idee innowacyjne związane z rozwojem lokalnym i ekonomią społeczną”*. Ustanowiony w roku 1982, koncentruje się na następujących formach działalności: decentralizacja polityki zatrudnienia, przedsiębiorczość, globalizacja i władze lokalne, lokalne partnerstwo i innowacje społeczne. Członkowie programu, z wyjątkiem państw członkowskich Unii Europejskiej, składają się z takich krajów jak: Czechy, Węgry, Słowacja, Polska i Turcja, jak również kraje spoza Europy, jak Australia, Kanada, Meksyk, Nowa Zelandia i Stany Zjednoczone. Inne kraje, takie jak Słowenia, Niemcy, Japonia i Korea wyraziły swoją wole udziału w programie.⁴³

Dyrektywa Promocji Spółdzielczości, 2002, (Międzynarodowa Organizacja Pracy), przegłosowana 20 czerwca 2002r., nie jest tylko pierwszym, przyjętym na poziomie międzynarodowym dokumentem dotyczącym spółdzielni i ich promocji. Odnosi się również do ekonomii społecznej, nie wymieniając jej jednak wprost z nazwy. W art. 4 mowa jest o tym, że: *“Przyjęte powinny zostać środki w celu promocji potencjału spółdzielni we wszystkich krajach, niezależnie od szczebla ich rozwoju, w celu ich wsparcia i pomocy członkom aby: (...) ustanawiali i rozwijali ten dynamiczny i żywotny sektor gospodarczy, który odpowiada na społeczne i ekonomiczne potrzeby społeczeństw”*.⁴⁴

W artykule 6, dyrektywa zastrzega, że *“równowaga społeczna wymaga istnienia silnych sektorów publicznego i prywatnego, jak również silnego sektora spółdzielczego, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, jak również innych społecznych i pozarządowych sektorów. W tym kontekście rządy powinny dostarczać politycznego wsparcia i podstaw prawnych związanych z naturą i funkcją spółdzielni oraz prowadzonych przez spółdzielcze wartości i zasady (...)”*⁴⁵

⁴² zobacz syntezę warsztatu na: http://www.forumsocialmundial.org.br/eng/tpropostas_economia_solidaria_por.asp

⁴³ <http://www.oecd.org/EN/about/0,,EN-about-545-nodirectorate-no-no-no-5,00.html>

⁴⁴ Wersja francuska (jedna z dwu oryginalnych, obok angielskiej): *“Des mesures devraient être adoptées pour promouvoir le potentiel des coopératives dans tous les pays, quel que soit leur niveau de développement, afin d’aider celles-ci et leurs adhérents à :*

h) créer et développer un secteur bien particulier de l’économie, viable et dynamique, comprenant les coopératives, qui répond aux besoins sociaux et économiques de la collectivité ”.

⁴⁵ Wersja francuska (jedna z dwóch oryginalnych, obok angielskiej) : *“L’équilibre d’une société exige qu’il existe des secteurs public et privé puissants, ainsi qu’un puissant secteur coopératif, mutualiste et autres organisations sociales et non gouvernementales. C’est dans ce contexte que les gouvernements devraient mettre en place une politique et un cadre juridique favorables, conformes à la nature et à la fonction des coopératives et fondés sur les valeurs et principes coopératifs énoncés au paragraphe 3 (...)”*.

Tekst ten przedstawia bardzo istotny precedens dla innych podmiotów ekonomii społecznej w celu starania się o otrzymanie podobnego zakresu uwagi w politykach państwowych na poziomie międzynarodowym w przyszłości. To również pokazuje stopień unormowania ekonomii społecznej i jej promocji na poziomie światowym.

Te trendy pokazują, że niezależnie od różnych terminów, które są używane (*“ekonomia społeczna”, “ekonomia solidarności”, trzeci sektor”, “szczególny sektor gospodarczy” lub “sektor spółdzielni, stowarzyszeń ubezpieczeń wzajemnych i innych organizacji społecznych i pozarządowych”*), ekonomia społeczna coraz bardziej związana jest z tym szczególnym miejscem w polityce państwowej, ze swoimi szczególnymi normami i standardami. Jak to zdarzyło się ostatnio z MOP w przypadku spółdzielni, podmioty ekonomii społecznej będą coraz czynniej brały udział w definiowaniu tych norm i standardów, w celu uniknięcia bycia zdefiniowanym przez podmioty zewnętrzne.